

Taloussuunnitelman 2016 – 2019 laadintaohjeet

Taloussuunnittelu
luonnos 9.4.2015
Käsittely KH 20.4.2015

SISÄLLYSLUETTELO

Lisätietoja:

- Luku 3: Christa Salovaara-Karstu 09 839 22144, Eija Säilä 09 839 28480 ja Antti Torkkeli 09 839 23313
- Käyttötalousosa: Pia Ojavuo 09 839 23787, Salla Saraneva 09 839 23929, Marita Hietala 09 839 22189
- Sisäisen vuokran budjetointi: Ritva Laasonen 09 839 22306
- Käyttäjäpalvelujen (ateria-, siivous-, vahtimestari- ja turvallisuuspalvelut) budjetointi: Markus Nieminen 09 839 23100
- Palveluverkkosuunnittelu ja palvelukartat: Kirsi Vatén 09 839 22178
- Toimitilainvestoinnit sekä investointien käyttötalousvaikutukset: Risto Adler 09 839 29170
- Tietojärjestelmähankkeet: Anne Lindblad-Ahonen 09 839 22733
- SAP budjetointijärjestelmä: Kimmo Puranen 09 839 28525, Sharad Adhikari 09 839 23177

HUOM! Asiakirjassa olevat linkit toimivat vain Avaimen ollessa auki.

1 Taloussuunnitelman 2015 - 2018 valmistelun lähtökohdat

1.1 Yleiset talousnäkymät

Suomen talous on jo pidemmän aikaa supistunut ja nopeaa käännettä merkittävästi parempaan talouskehitykseen ei ole odotettavissa. Kansainvälisen talouden kehittyminen on ollut kaksijakoista. Yhdysvalloissa ja Iso-Britanniassa kasvunäkymät ovat hyvät, mutta Euroalueen tilanteen ennustetaan jatkuvan vaisuna. Suomen talous on jo kolmatta vuotta taantumassa kun kansantuote vuonna 2014 supistui 0,1 prosenttia. Suomen viennin kasvu jäi edelleen maailmankaupan kasvua heikommaksi ja työllisyystilanne heikkeni edelleen.

VM:n kansantalousosaston kevään 2015 ennusteen mukaan vuoden 2015 bruttokansantuotteen kasvuksi ennakoitaan 0,5 prosenttia ja kasvu muuttuu laajapohjaisemmaksi. Yksityinen kulutus lisääntyy 0,5 prosenttia ja yksityisten investointien ennakoitaan kasvavan 2,3 prosenttia. Vuoden 2016 bkt kasvuksi ennustetaan 1,4 prosenttia. Työmarkkinoiden tilanne pysyy edelleen heikkona vuonna 2015 ja työttömyysasteen ennustetaan nousevan. Ansiotason ennustetaan nousevan 1,2 prosenttia vuonna 2015. Maltillisen ansioiden nousun oletetaan jatkuvan vuonna 2016 ja ansioiden kasvavan 1,3 prosenttia. Vuoden 2015 inflaation ennustetaan olevan noin 0,3 prosenttia. Matalaa inflaatiota tukee korkotason pysyminen ennätyksellisen matalalla, raakaöljyn hinnan lasku sekä matala palkkaratkaisu. Vuonna 2016 inflaation ennakoitaan kiihtyvän noin 1,4 prosenttiin.

Valtion talousarvion 2014 yhteydessä hyväksytyn rakennepoliittisen ohjelman tavoitteet julkisen ja kuntatalouden sopeuttamisesta tehtäviä vähentämällä ja tuottavuutta parantamalla on osoittautunut ennakoitua hankalammaksi ja hitaammaksi. Rakennepoliittisen ohjelman toimenpiteenä päätettiin laatia julkisen talouden suunnitelma. Valtioneuvoston asetus julkisen talouden suunnitelmasta (120/2014) tuli kokonaisuudessaan voimaan vuoden 2015 alusta lukien ja uuteen julkisen talouden ohjausmalliin siirrytään täysipainoisesti seuraavan vaalikauden alussa. Julkisen talouden suunnitelma sisältää kuntatalouden makro-ohjauksen periaatteet ja yleiset linjaukset. Suunnitelmassa päätetään menorajoitteesta ja muista valtion toimenpiteistä kuntatalouden rahoitusasematavoitteen savuttamiseksi ns. kuntatalouden rahoituskehys. Julkisen talouden suunnitelman yhteydessä valmistellaan myös erillinen kuntatalousohjelma, jossa syvennetään valtion toimenpiteiden tarkastelua ja arvioidaan mm. rahoitusperiaatteen toteutumista. Kuntatalousohjelma korvaa aiemman peruspalveluohjelman ja -budjetin.

Heikko talouskehitys ja kasvava työttömyys ovat hidastaneet kuntien verotulojen kasvua sekä lisänneet menoja. Vaikka 156 kuntaa nosti tuloveroprosenttiaan vuodelle 2014, kuntien yhteenlasketut kunnallisverotulot kasvoivat vain 1,3 prosenttia ja yhteisö- ja kiinteistöverot noin 10 prosenttia. Vuonna 2015 kunnallisverotulojen ennustetaan kasvavan 1,6 prosenttia ja vuosille 2016–2018 Kuntaliitto arvioi vajaan kolmen prosentin kasvua. Yhteisöverotuottojen ennustetaan laskevan vajaan prosentin vuonna 2015, lisäksi nykyisillä päätöksillä kuntien yhteisövero-osuus laskee 5 prosenttiyksikköä vuonna 2016.

Peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmä uudistettiin vuoden 2015 alusta lukien. Vantaan suhteellinen asema valtionosuuden saajana parani, mutta nykyisillä valtion päätöksillä kuntien valtionosuusleikkaukset jatkuvat aina vuoteen 2017 saakka. Vuosina 2016–2018 kuntien valtionavut nousevat nimellisesti 1,2–1,7 prosentilla vuosittain. Uudessa hallitusohjelmassa noudatettaneen julkisen talouden suunnitelman rahoitusperiaatetta, jonka mukaisesti valtion tulee varmistaa kunnille tosiasialliset edellytykset selviytyä lakisääteisistä tehtävistään kohtuullisella veroasteella.

Verorahoituksen pohjana taloussuunnitelmassa on Vantaan osalta talousarvio 2015 ja taloussuunnitelma 2016–2018.

1.2 Taloussuunnitelman laadinnan lähtökohdat

Valtuustokauden strategia sekä kevään 2015 aikana tehtävän strategian väliarvioinnin ja toimintaympäristöanalyysien johtopäätökset ovat taloussuunnitelman 2016 – 2019 laadinnan keskeinen lähtökohta.

Taloussuunnitelman laadinnan toinen keskeinen lähtökohta on talouden tasapainottamis- ja velkaohjelma, jonka kaupunginvaltuusto hyväksyi 18.6.2012 § 13. Ohjelma sisältää suunnitelman tavoitteellisesta käyttötalouden kehityksestä vuosille 2013 - 2016 sekä tavoitteellisesta investointitasosta kymmenelle vuodelle.

Ohjelmassa on esitetty vuosia 2013 - 2016 koskevia toimenpiteitä, joiden avulla käyttötalouden menokehitystä hillitään ja investointitasoa lasketaan. Toimenpiteitä alettiin toteuttaa syksystä 2012 alkaen. TVO:n alkuperäiset toimenpiteet ja selvitykset on pitkälti toteutettu vuosina 2012–2014. Vuoden 2015 sitovan tavoitteen mukaisesti valmistellaan kevään 2015 aikana TVO:n jatkotoimenpiteet vuosille 2015–2017 talouden tasapainottamiseksi. TVO:n jatkotoimenpiteet sisällytetään vuoden 2016 kehikseen ja taloussuunnitelmaan ja niiden toteutumisesta raportoidaan osavuosikatsausten ja tilinpäätöksen yhteydessä.

1.3 Talousarvion ja – suunnitelman laadintaa sekä seurantaa koskeva lainsäädäntö

Kuntalain kokonaisuudistus

Eduskunta hyväksyi 13.3.2015 uuden kuntalain ja siihen liittyvät lait. Uusi kuntalaki on tarkoitus vahvistaa tulemaan voimaan 1.5.2015. Suurta osaa lain säännöksistä sovelletaan kuitenkin vasta seuraavan valtuustokauden alusta 1.6.2017 lukien.

Kuntatalouden osalta merkittävin muutos olisi luvussa 1.1 kuvatus uuden kuntatalouden ohjausjärjestelmän, julkisen talouden suunnitelmaan kuuluvan kuntatalousohjelman sisällyttäminen kuntalakiin. Lakiesityksen mukaan talousarvion- ja taloussuunnitelman tulee kytkeytyä entistä paremmin strategiaan. Kuntalain kokonaisuudistuksessa painotetaan yleisesti kuntakonsernin kokonaisuutta. Tavoitteena on omaksua kokonaisvaltaisempi näkökulma kunnan toimintaan, jolloin myös taloudellisen tilanteen arvioimisessa tulisi näkyä peruskunnan talouden lisäksi nykyistä paremmin kunnan toiminta kuntakonsernina ja kuntayhtymissä.

Kuntalain taloussääntöjä uudistettaisiin mm. seuraavilta osilta:

- Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulisi kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista. Alijäämän kattamisvelvollisuus ja kriisikuntamenettely ulotetaan myös kuntayhtymiin.
- Alijäämän kattamisvelvollisuutta ja kriisikuntakriteerejä tarkastellaan vuodesta 2017 alkaen konsernitason tiedoilla.
- Kunnat järjestävät entistä enemmän palveluja tytäryhtiöidensä ja kuntien yhteistoiminnan kautta, joten konserninäkökulmaa kunnan taloussuunnitteluprosessissa tulisi vahvistaa.

Voimassa oleva lainsäädäntö

Kuntalain 65 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä

valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnittelukausi). Talousarviovuosi on suunnittelukauden ensimmäinen vuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa tai niiden hyväksymisen yhteydessä on päätettävä toimenpiteistä, joilla edellisen vuoden taseen osoittama alijäämä ja talousarvion laatimisvuonna kertyväksi arvioitu alijäämä suunnittelukaudella katetaan (alijäämän kattamisvelvollisuus).

Talousarviossa osoitetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot ja osoitetaan, miten toiminnan ja investointien rahoitustarve katetaan. Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa (KuntaL 65.4 §). Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota (KuntaL 65.5 §). Muutoksista talousarvion sitoviin eriin päättää valtuusto.

Talousarviossa esitettyjen tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumista seurataan vuosikolmanneksittain kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle laadittavissa osavuosikatsauksissa. Lisäksi taloussuunnittelu kokoaa kuukausittain talousraportin kaupunginhallitukselle (sis. kaupunki-, toimiala- ja tulosaluetasot). Kuukausiraportoinnin aikatauluista ja erityisistä raportoinnissa huomioitavista asioista tiedotetaan SAP-portaalin etusivulla.

Talousarvion toteutumisvertailu on osana kunnan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laadintaa. Talousarvion toteutumisvertailusta on käytävä ilmi onko menot, tulojen lisäksi, muutoin rahoitettu talousarviossa määrättyllä tavalla (KuntaL 65.4 §). Muulla rahoituksella tarkoitetaan rahavarojen käyttöä ja muita maksuvalmiuden eriä rahoituslaskelmassa.

Kuntalain 67 §:n mukaan kirjanpitolain säännösten soveltamisesta antaa ohjeet kirjanpitolausakunnan kuntajaosto. Kuntalain 68 § mukaan kunnan kirjanpidossa ja tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan kuntalain ja soveltuvin osin kirjanpitolain säännöksiä. Näitä sääntöjä sovelletaan myös talousarviota laadittaessa. Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitetiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus.

Toimialojen toiminnan lähtökohtana ovat avoimuuden ja läpinäkyvyyden periaate ja avoimien rajapintojen käyttö. Toimintaa kuvaavat tiedot avataan julkisiksi siltä osin kuin tietosuoja- ym. lait sen sallivat. HRI (Helsinki Region Infoshare) -palvelussa on avattu kaupungin ostolaskut vuosilta 2012–2013 sekä tilinpäätökset, talousarviot ja investointisuunnitelmat vuodesta 2011 alkaen. Toimialat edistävät omalta osaltaan palveluja koskevien tietojen avaamista HRI-palvelussa. Kaupungin ostolaskutiedot avataan jatkossa vuosittain keväällä tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen.

Toiminnallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittäminen Vantaan kaupungin päätöksenteossa ja palveluissa valtuustokaudella 2013–2016

Vantaan kaupunki on sitoutunut valtuustokauden 2013–2016 strategiassa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen toiminnassaan ja päätöksenteossään. Toiminnallinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus tarkoittavat sukupuolten tasa-arvon ja kaikkien ihmisten yhdenvertaisuuden kehittämistä päätöksenteossa ja palveluissa.

Lainsäädännön (Ta-laki: 609/1986 Yv-laki: 1325/2014) mukaan toiminnassa tulee edistää yhdenvertaisuutta tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan yhdenvertaisuuden edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa.

Toimialat huomioivat valtioneuvoston tasa-arvo-ohjelman kuntia koskevat asiat omassa kehittämistyössään. Ennakoiva vaikutusten arviointi sisältää aina sukupuolivaikutusten arvioinnin.

1.4 Toimintaympäristö

Väestöennuste

Väestöennuste laaditaan vuosittain. Sitä tehtäessä otetaan huomioon edellisten vuosien väestökehitys ja arvioidaan tulevan kehityksen suuntaa. Koko kaupungin tasolla ennuste ulottuu vuoteen 2040 ja kaupunginosatasolla vuoteen 2025. Väestöennuste valmistuu sen jälkeen, kun kaikki vuotta 2014 koskevat väestörakenne- ja väestömuutostiedot on saatu Tilastokeskuksesta.

Väestöennuste antaa kehitysnäkymän, jonka avulla toimialat voivat mitoittaa palvelunsa ja niiden vaatimat kustannukset kaupungin taloussuunnitelmassa ja varautua myös suunnitelmaa pidemmällä aikavälillä väestörakenteessa ja -määrässä tapahtuvien muutosten edellyttämiin kustannusmuutoksiin. Väestöennuste on käytettävissä kesäkuussa osoitteessa:

www.vantaa.fi/tietoa_vantaasta/tilastot_ja_tutkimukset/vaestoennusteet

Vuoden 2016 talousarviota ja vuosien 2016 - 2019 taloussuunnitelmaa laadittaessa otetaan lisäksi huomioon kunnassa asuvan vieraskielisen väestön määrä, ikärakenteen ja kieliryhmittäisen rakenteen kehitys siten kuin se on ennustettu "Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennuste 2013–2030" -raportissa. Raportti on käytettävissä samassa osoitteessa kuin yleinen väestöennustekin.

1.5 Riskienhallinta

Kaupunginvaltuusto hyväksyi ohjeen riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisen periaatteista Vantaan kaupunkikonsernissa 2.3.2015. Ohje selkeyttää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käsitteitä, tavoitteita, organisointia, periaatteita, vastuita ja toimintatapoja. Tavoitteena on varmistaa, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan toimintamalleja sovelletaan yhtenäisin perustein koko organisaatiossa. Ohjeessa kuvattuja periaatteita noudatetaan Vantaan kaupungin riskienhallinnassa.

Riskienhallintaprosessi perustuu riskien tunnistamiseen ja niiden analysointiin sekä riskien merkittävyyden arviointiin huomioiden toteutumisen todennäköisyys ja seurausten vakavuus. Riskien arvioinnin tavoitteena on tunnistaa ja arvioida tilanteet, tapahtumat tai tapahtumaketjut, jotka voivat estää saavuttamasta asetettuja tavoitteita, uhata toiminnan jatkuvuutta, aiheuttaa henkilövahinkoja tai omaisuuteen kohdistuvia menetyksiä tai vaikuttaa negatiivisesti organisaation julkisuuskuvaan sekä maineeseen. Merkittävimmiksi tunnistetuille tai muutoin toiminnan kannalta keskeisille riskeille määritetään hallintatoimenpiteet ja toimenpiteiden toteutukselle vastuutahot sekä aikataulutus. Toimenpiteiden toteutusta tulee seurata ja arvioida onko niillä saavutettu haluttu vaikutus riskin merkittävyyteen.

Riskit jaetaan strategisiin, operatiivisiin, taloudellisiin ja vahinkoriskeihin. Riskien tunnistamisessa ja arvioinnissa on huomioitava, että osa riskeistä on kuntakonsernin ulkopuolelta tulevia (esimerkiksi toimintaympäristöstä johtuvia), mutta edellä mainittujen lisäksi on tärkeää tunnistaa myös organisaation sisäiset riskit.

Kokonaisvaltainen riskien arviointi toteutetaan keväisin tulokorttien, toimintasuunnitelmien sekä toimintaympäristön analyysien laadintatyön käynnistämisen yhteydessä. Samassa yhteydessä suunnitellaan ja määritetään keinot riskien hallitsemiseksi sekä vastuutetaan ja aikataulutetaan hallintatoimenpiteiden toteuttaminen.

Syksyllä riskien arvioinnit tarkastetaan ja täydennetään. Syksyn riskikartoituksessa arvioidaan myös jo toteutettujen riskienhallintatoimenpiteiden vaikuttavuutta. Riskienhallinnassa keskeistä on huomioida ja uudelleen arvioida myös aiemmissa arvioinneissa tunnistetut riskit. Tällä varmistetaan ennen kaikkea riskienhallinnan jatkuvuus sekä se, ettei riskejä arvioida vain tapaus- ja tilannekohtaisesti.

Kaupungin tulosalueet raportoivat tunnistamistaan ja arvioimistaan riskeistä toimialansa johdolle. Toimialan johto käsittelee ja arvioi sekä laatii näiden tietojen perusteella arvion toimialaan kohdistuvista merkittävimmistä riskeistä. Toimialat raportoivat kaupungin sisäisesti rahoitusjohtaja **Pirjo van Nuesille** riskien arvioinneistaan:

- **16.5.2015** mennessä kevään riskien arvioinnit ja määritetyt riskienhallintatoimenpiteet (riskienhallintasuunnitelma)
- **4.12.2015** mennessä riskien arviointien täydennys, uudelleen arviointi ja riskienhallintatoimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi, selonteko ja arvio organisaation sisäisen valvonnan järjestelyistä

Yllä mainitut raportit käsitellään kaupungin riskienhallinnan ohjausryhmässä ja näiden tietojen perusteella laaditaan vuosittain arvio kaupunkiin ja sen toimintaan kohdistuvista merkittävimmistä riskeistä. Arvion keskeisimmät johtopäätökset esitetään vuosittain tilinpäätöksessä.

1. Talousarvion ja sitovien tavoitteiden laadintaprosessin aikataulu

2.1 Keskeiset päivämäärät

Alla on listattu taloussuunnitelman 2016–2019 laadintaprosessin keskeiset päivämäärät ja vuosikello kuvassa 1. Yksityiskohtainen listaus prosessin valmisteluaikataulusta on liitteessä 1.

Kaupunginvaltuuston iltakoulu; toimintaympäristöanalyysit	23.3.2015
Toimialojen kehysneuvottelut	
Sivistystoimen kehysneuvottelu	26.3.2015
Konserni- ja asukaspalvelut kehysneuvottelu	27.3.2015
KJ toimialan kehysneuvottelu	30.3.2015
Maankäytön kehysneuvottelu	31.3.2015
Sosiaali- ja terveystoimen kehysneuvottelu	31.3.2015
Kaupunginhallitus; taloussuunnitelman laadintaohje	20.4.2015
Kaupunginvaltuuston seminaari	21.5.2015
Kaupunginvaltuuston lähetekeskustelu	25.5.2015
Kaupunginhallitus; kehys ja sitovat tavoitteet	8.6.2015
Toimialojen budjettineuvottelut	
Maankäytön budjettineuvottelu	26.8.2015
Konserni- ja asukaspalvelujen budjettineuvottelu	28.8.2015
KJ toimialan budjettineuvottelu	31.8.2015
Sivistystoimen budjettineuvottelu	1.9.2015
Sosiaali- ja terveystoimen budjettineuvottelu	2.9.2015
Kaupunginvaltuuston seminaari; käyttötalous	3.9.2015

Lautakuntakäsittelyt	viikko 38
Taloussuunnitelmakirjan tekstien ja taulukoiden palautus taloussuunnitteluun	18.9.2015
Kaupunginvaltuuston iltakoulu; investointisuunnitelma, yhtiöiden tavoitteet	17.9.2015
Kaupunginjohtajan esityksen julkistaminen (lehdistö, YTR, TS-info)	19.10.2015
Valtuustoryhmät palauttavat talousarviota koskevat selvityspyynnöt	22.10.2015
Toimialojen vastaukset selvityspyyntöihin julkaistaan Extranetissä	27.10.2015
Valtuustoryhmät palauttavat muutosesitykset talousarvioon (korilista)	29.10.2015
Valtuustoryhmien välinen TS- neuvottelu	2.11.2015
Kaupunginhallitus; TS 2016–2019 esitys	2.11.2015
Kaupunginvaltuusto; TS 2016–2019 päätös	16.11.2015
Käyttösuunnitelmien ltk-esitykset valmiina BI taloussuunnittelujärjestelmässä	20.11.2015
SAP versionvaihtojen toteutus	joulukuu
Käyttösuunnitelmat käsiteltyinä lauta- ja johtokunnissa	31.12.2015
Kaupunginhallitus; ltk päättämät käyttösuunnitelmat tiedoksi	2-3_2016

2.2 SAP järjestelmän muutosten vaikutus taloussuunnitteluprosessiin ja aikatauluun 2015.

Käyttösuunnitelmat valmiina järjestelmässä jo 20.11.2015

Tietohallinnossa on käynnissä SAP-järjestelmien ylläpidon kilpailutus neuvottelumenettelyllä. Kilpailutusasiakirjojen projektisuunnitelman mukaan kesäkuussa 2015 toteutetaan laitealustan vaihto, sillä nykyinen alusta on teknisesti vanhentunut ja sen ylläpitosisopimus loppuu heinäkuussa 2015. Projektina siirtoprojekti on tekninen projekti, jossa ei tehdä muutoksia SAP-sovelluksiin. Siirtoprojektissa sovellukset, tietokanta ja integraatiot siirretään uudelle alustalle. Talousarviosuunnittelua voidaan tehdä keväällä normaalisti BI-taloussuunnittelujärjestelmässä, ja kesäkuussa, myöhemmin sovittavana päivänä nykyiset järjestelmät ja niihin tallennetut tiedot siirretään uuden laitealustan päälle. Alustan vaihto vaatii noin yhden viikonlopun käyttökätkön.

Alustan siirron toteutuksen jälkeen aloitetaan välittömästi SAP-sovellusten versioiden päivitys erillisessä päivitysprojektissa. Päivitysprojektissa kaikkien SAP-sovellusten versiot päivitetään uusimpaan, Vantaan ympäristöön sopivaan versioon. Päivitetyt versiot tulee ottaa tuotantoon viimeistään 1.12.2015, jotta voidaan varmistaa uusien versioiden toimiminen ennen tilinpäätöksen tekemistä.

Versiopäivitysten aikataulun johdosta tulee kaikkien **toimialojen, liikelaitosten ja rahastojen käyttösuunnitelmien lautakuntaesitykset olla poikkeuksellisesti valmiina järjestelmässä (ja tekninen päätöstaso) jo 20.11.2015.** Taloussuunnittelu tarkistaa käyttösuunnitelmat 23–30.11.2015 ja järjestelmä poistuu käytöstä 1.12.2015. Lautakuntien päättämät muutokset toteutetaan järjestelmän käyttöönoton jälkeen alkuvuodesta 2016. Käyttösuunnitelmat viedään tiedoksi tai päätettäväksi kaupunginhallitukselle helmi-maaliskuussa järjestelmän käyttöönottoaikataulusta riippuen. Taloussuunnittelu tiedottaa SAP-järjestelmien päivitysprojektin etenemisestä, mahdollisista käyttökätkoista ja muutoksista projektin käynnistyttyä.

Aikataulun aikaistumisesta johtuen toimialojen tulee ilmoittaa taloussuunnitteluun mahdollisista vuotta 2016 koskevista **organisaatio- tai hierarkiamuutoksista 31.8.2015** mennessä.

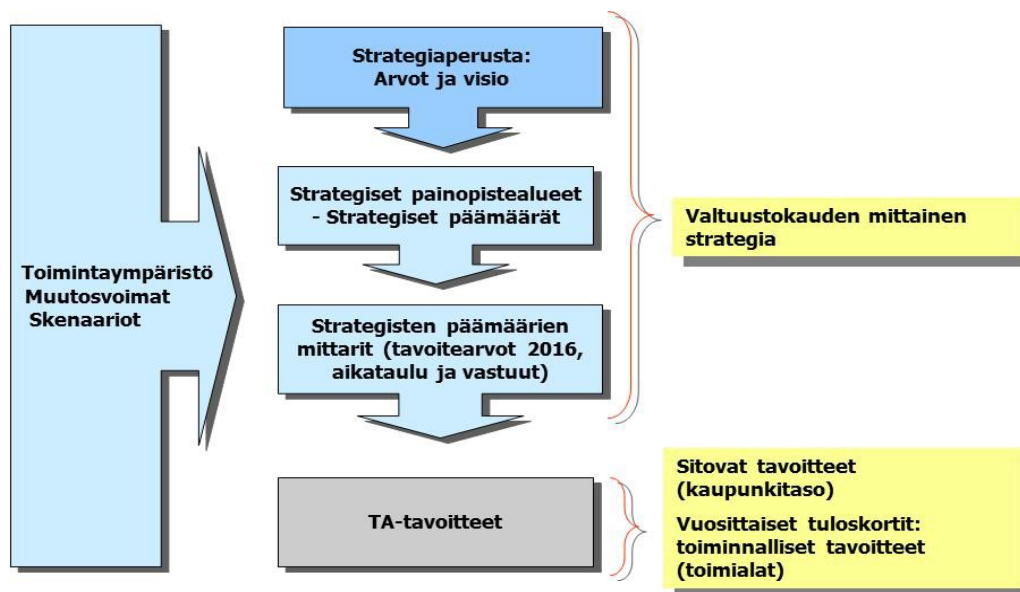
Lautakunnat ja liikelaitosten johtokunnat käsittelevät käyttösuunnitelmat vuoden 2015 loppuun mennessä ja käyttösuunnitelmat viedään tiedoksi kaupunginhallitukselle uuden version käyttöönottoaikataulun mukaisesti. Aikataulut varmistuvat toimittajan valinnan ja lopullisen projektisuunnitelman valmistumisen myötä.

2. Valtuustokauden 2013–2016 strategian toteuttaminen

3.1 Vantaalaisen strategiatyön malli

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 17.6.2013 § 7 valtuustokauden 2013–2016 strategian. Strategian keskeisen sisällön muodostavat painopistealueittain luokitellut strategiset päämäärät niille asetettuine mittareineen. Johtamisessa strategia on tärkein ohjausväline organisaation kaikilla tasoilla.

Kuva 2: Strategiatyön malli valtuustokaudella 2013–2016

Valtuustokauden strategiaa toteutetaan valtuustotasoisten sitovien tavoitteiden sekä toimialojen tavoitteiden ja tulokorttien kautta. Sitovat tavoitteet ovat valtuustossa talousarviokäsittelyn yhteydessä hyväksyttäviä toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita, jotka edistävät valtuustokauden strategisten päämäärien toteutumista vuositasona. Kaikista strategisista päämääristä ei johdeta sitovia tavoitteita valtuustokauden jokaiselle vuodelle, mutta näitäkin päämääriä toteutetaan toimialojen ja tulosaluiden tavoitteiden ja tulokorttien kautta. Tulokorteissa esitetään, miten valtuustokauden päämäärien edistäminen etenee vuosittain.

Sitovat tavoitteet valmistellaan yhteistyössä toimialojen kanssa ja ne mitataan selkeästi. Mittareille laaditaan lähtötasot (vuosi 2014, viimeisin tieto) sekä tavoitetasot vuodelle 2016, ottaen samalla huomioon vuodelle 2016 asetettujen strategisten päämäärien tavoitetasot. Kaupunkitason sitovat tavoitteet sisällytetään toimialojen tulokortteihin sen mukaan, kuinka ne vastuutetaan.

Toimialojen ja tulosaluiden tulokorttien laadintaohjeet ovat kohdassa 3.2.

Raportointi ja seuranta

Valtuuston päätöksen mukaisesti strategian väliarviointi tehdään vuodenvaihteen 2014–2015-tilanteesta ja se käsitellään kevään 2015 valtuustoseminaarissa (21.–22.5.2015). Strategian kokonaisarviointi tehdään valtuustokauden lopulla.

Kaupunginvaltuustolle ja -hallitukselle:

- valtuustokauden strategia 2 krt/valtuustokausi
- strategisten päämäärien mittarit 1 krt/vuosi

- sitovat tavoitteet (KuntaL 65 §) 3 krt/vuosi

Lautakunnille:

- kaupunkitason sitovat tavoitteet ja toimialan toiminnalliset tavoitteet 3 krt/vuosi

Valtuustokauden strategian yhteydessä päätettiin ne kaupunkitasoiset ohjelmat, joita tullaan valtuustokaudella laatimaan tai joista tullaan tekemään väliarviointi. Laadittavien ohjelmien tulee tukea strategisten päämäärien toteutumista. Pääsääntöisesti vain strategian yhteydessä päätetyt ohjelmat tuodaan valtuuston käsittelyyn. Myös toimialatasoisten kehittämissuunnitelmien tulee toteuttaa valtuustokauden strategiaa.

Ohjelmien ja kehittämissuunnitelmien toteuttaminen sovitetaan kunkin taloussuunnitelmakauden taloudellisiin mahdollisuuksiin. Ohjelmien sisältämien toimenpiteiden resursoinnista päätetään talousarvion yhteydessä.

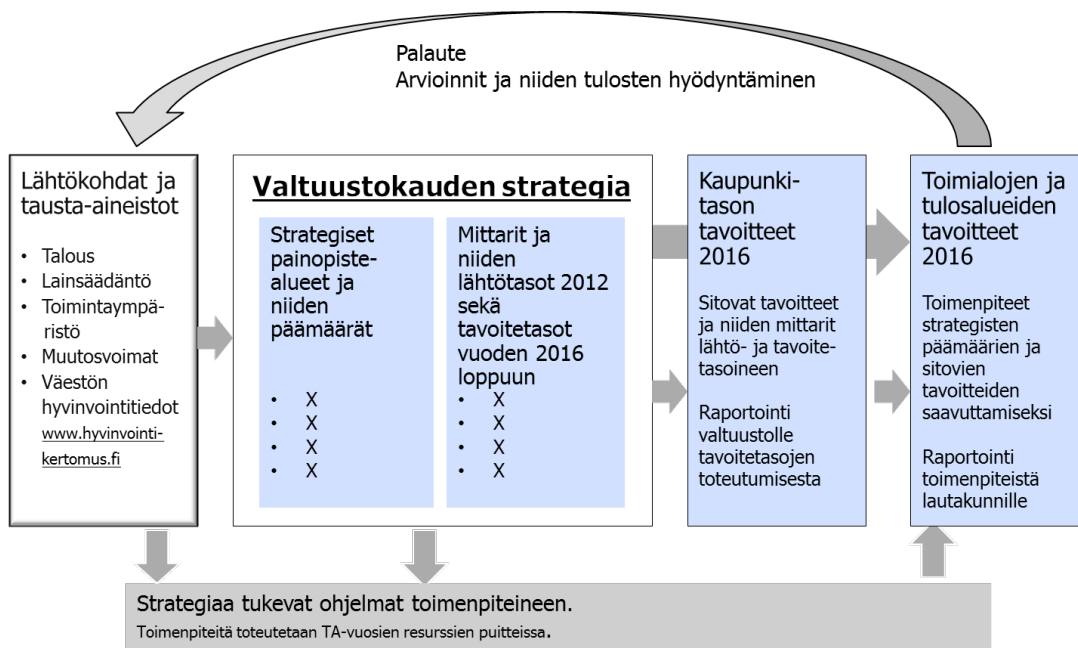
Toimintamallin tarkoituksena on parantaa ohjelmatyön ja sen sitomien resurssien vaikuttavuutta sekä strategiayhteyttä. Ohjelmien raportointi ohjeistetaan erikseen.

Toimialat laativat esityksensä kaupunkitason sitoviksi tavoitteiksi vuodelle 2016 kaupunginjohtajan kehysneuvotteluihin, jotka pidetään maaliskuun viikoilla 13–14.

3.2 Toimialojen tavoitteet

Toimialojen ja tulosalueiden tulokorteilla esitetään toimenpiteet ja tavoitteet, joilla edetään vuosittain kohti valtuustokauden strategian mukaisia päämääriä. Toimialojen tulokortit laaditaan valtuustokauden strategian, kehyksen ja sitovien tavoitteiden, talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman (TVO) sekä toimialojen toiminnan muiden keskeisten tavoitteiden pohjalta. Lisäksi huomioidaan valtuustokauden strategian yhteydessä päätetyt ohjelmat ja hyvinvointikertomuksesta johtuvat toimenpiteet.

Kuva 3. Toimintamalli strategisten päämäärien edistämiseksi vuosittaisten tavoitteiden kautta

Talousarvion käyttötalousosassa esitetään toimialoittain ja tulosalueittain vuoden 2016 keskeiset tavoitteet, jotka edistävät kaupungin strategisten päämäärien ja sitovien tavoitteiden sekä talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman jatkotoimenpiteiden toteutumista. Tavoitteet mittaroidaan ja niille määritellään lähtötasot sekä tavoitetasot vuodelle 2016 ottaen samalla huomioon vuodelle 2016 asetettujen strategisten

päämäärien tavoitetasot. Kaupunkitason sitovat tavoitteet sisällytetään toimialojen tulokortteihin sen mukaan, kuinka ne ovat vastuutettu.

Toimialat laativat tulokortin toimialalta sekä tulosalueilta. Tulokorttien laatimiseksi TS-ohjeiden liitteinä ovat Vantaan strategisen johtamisen työvälineiden mukaiset tulokorttien työpohjat (Liite 3 Toimialan ja tulosalueen tulokorttipohjat). Tulokorttipohjaa voidaan myös täydentää toimialan / tulosalueen tarpeiden mukaan, esim. lisäämällä toimialan tulokortille toimenpide-sarake. Toimialan tulokortti liitetään toimialan taloussuunnitelmaan (käsittely ltk:ssa, mutta ei sisällytetä sellaisenaan TA-kirjaan).

Toimialat laativat tiiviin selostuksen tulokorttinsa keskeisistä tavoitteista taloussuunnitelman käyttötalousosan Toimiala yhteensä -kohtaan.

Lisäksi toimialat esittävät taloussuunnitelman käyttötalousosan Toimiala yhteensä -kohdassa keskeiset (5–6 kpl) tavoitteensa, jotka edistävät kaupungin strategisten päämäärien toteutumista vuonna 2016 (Liite 4 Toimiala yhteensä tavoitteet, jotka edistävät kaupungin strategisten päämäärien toteutumista vuonna 2016).

Toimialat esittävät taloussuunnitelman käyttötalousosassa tulosalueidensa keskeiset tavoitteet taloussuunnitelmakaudelle ja vuodelle 2016.

Käyttösuunnitelmaan liitetään toimialan ja tulosalueiden tulokorttien tiivistelmät (Liite 5 Toimialan ja tulosalueen tulokortin tiivistelmä). Tavoitteet ja toimenpiteet on kytkettävä määrärahoihin siten, että viimeistään käyttösuunnitelmassa sitovien tavoitteiden resurssit ovat määriteltynä.

3.3 Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Toiminnan kuvaus -kohdassa toimialat esittelevät tiiviisti keskeiset tehtävänsä, organisaationsa sekä toiminnassaan tapahtuvat muutokset.

Vuonna 2017 aloittava seuraava valtuusto hyväksyy seuraavan valtuustokauden strategian. Välivuosina arvioidaan olennaiset toimintaympäristön muutokset talousarvion valmistelun näkökulmasta (väestö, lainsäädäntö jne).

Analyysissä tarkastellaan erityisesti ulkoista toimintaympäristöä: mahdollisuudet, uhat ja riskit. Aikajana on taloussuunnitelmakausi. Keskeiset toimintaympäristön muutokset esitellään toimialoittain kaupunginvaltuuston iltakoulussa 26.3.2015 sekä kaupunginjohtajan toimialatapaamisissa keväällä 2015.

Keskeiset toimintaympäristön muutokset kuvataan taloussuunnitelman käyttötalousosassa. Niitä hyödynnetään taloussuunnitelman valmistelussa.

Toimialat laativat lyhyen kuvauksen toiminnastaan taloussuunnitelman käyttötalousosan Toimiala yhteensä -kohtaan.

Toimialat laativat kuvauksen toimintaympäristönsä muutoksista kaupunginvaltuuston 26.3.2015 iltakouluun.

Toimialat laativat lyhyen yhteenvedon taloussuunnitelman käyttötalousosan Toimiala yhteensä -kohtaan toimintaympäristöanalyysiensä keskeisistä tuloksista.

2.4 Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman jatkotoimenpiteet 2015–2017

Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 18.6.2012 § 13. Ohjelma sisältää suunnitelman tavoitteellisesta käyttötalouden kehityksestä vuosille 2013–2016 sekä tavoitteellisesta investointitasosta kymmenelle vuodelle.

Ohjelmassa on esitetty vuosia 2013–2016 koskevia toimenpiteitä, joiden avulla käyttötalouden menokehitystä hillitään ja investointitasoa lasketaan. Ohjelman alkuperäiset toimenpiteet ja selvitykset on pitkälti toteutettu vuosina 2012–2014. Vuoden 2015 sitovan tavoitteen mukaisesti valmistellaan kevään 2015 aikana TVO:n jatkotoimenpiteet vuosille 2015–2017 talouden tasapainottamiseksi. TVO:n jatkotoimenpiteet sisällytetään vuoden 2016 kehykseen ja talousarvioesitykseen.

Toimialat laativat käyttötalousosan Toimiala yhteensä -kohtaan tiiviin tekstimuotoisen koonnin kehyspäättöksen yhteydessä hyväksytyistä, toimialan vastuulla olevista talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman jatkotoimenpiteistä otsikolla: Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman jatkotoimenpiteiden toteuttaminen vuonna 2016.

Toimialat laativat tehtäväalueittain käyttötalousosaan talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman tehtäväalueelle vastuutetut jatkotoimenpiteet taulukkomuodossa (Liite 6 Tehtäväalueen TVO jatkotoimenpiteet)

3.5 Itsearviointien tulokset

Valtuustokauden strategiassa on linjattu että toimintaa ja tuloksia arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti CAF-itsearviointimallin (Common Assessment Framework) avulla. Toimialat, tulosalueet ja sellaiset tulosyksiköt, joilla on käytössään oma budjetti, laativat CAF-kysymysten pohjalta tehdyn oman toiminnan kuvauksen vähintään kerran valtuustokaudessa. Itsearviointien tulosten hyödyntäminen on yhtenä lähtökohtana koko valtuustokauden strategiaan ja strategisten päämäärien saavuttamiseen. Vantaalla on käytössä myös oma CAF-sovellus, jonka käyttö tukee kaupungin strategian toteuttamista.

CAF-kysymysten pohjalta tehty toiminnan kuvaukset ja itsearviointit tehdään valtuustokaudella 2013–2016 kolmessa eri vaiheessa siten, että vuoden 2014 aikana on kuvattu ja arvioitu kumppanuudet ja resurssit, prosessit sekä yhteiskuntavastuutulokset. Vuoden 2015 aikana kuvataan ja arvioidaan johtaminen, henkilöstö ja henkilöstötulokset ja vuoden 2016 aikana kuvataan ja arvioidaan strategiat ja toiminnan suunnittelu, asiakas- ja kuntalaistulokset sekä keskeiset suorituskykytulokset. Näiden arviointien tuloksia voi hyödyntää myös toimintaympäristön kuvauksen laadinnassa.

Toimialat esittävät taloussuunnitelman käyttötalousosan Toimiala yhteensä -kohdassa, mitkä ovat vuoden 2015 itsearvioinneissa nousseet priorisoidut kehittämiskohteet koskien CAF-arviointikohtia ”Johtaminen” sekä ”Henkilöstö”. Lisäksi toimialat selostavat lyhyesti keskeisten henkilöstötulosten kehittymistä. Edellä mainituissa priorisoiduissa kehittämiskohteiden nostossa voi hyödyntää Henkilöstökeskuksen johtamisjärjestelmän arvioinnissa saatuja tuloksia.

Lisätietoja luvun 3 sisältöalueista antavat:

Christa Salovaara-Karstu 09 839 22144, Eija Säilä 09 839 28480 ja Antti Torkkeli 09 839 23313

3. Kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnittelu

4.1 Palveluverkkosuunnittelun tavoitteet

Kaupunkitasoisen palveluverkkosuunnittelun tavoitteena on TVO:n linjan mukaisesti edistää toimialojen palveluverkkojen yhteistarkastelua, tilojen yhteiskäyttöä ja palveluverkkojen uudistamista sekä tehostaa tilajärjestelyitä.

Kaupunkitasoisen palveluverkkosuunnittelun kehittämis- ja koordinoituvastuu on taloussuunnittelun tulosalueella. Palveluverkkosuunnittelu on kiinteä osa taloussuunnitteluprosessia. Koordinointi tapahtuu vuonna 2015 toimialojen kanssa vuorovaikutteisesti workshop-tilaisuuksissa luvussa 2 esitetyn aikataulun mukaisesti.

Kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnitelma 2014–2023 ohjaa vuotuista toimialojen toimitilainvestointiohjelman päivittämistä suunnitelmakaudella.

Toimialat päivittävät voimassa olevan, valtuuston 17.11.2014 hyväksymän investointisuunnitelman palvelutarpeiden muutoksiin sekä palveluverkkosuunnitelmaan perustuen. Toimiala esittää muutokset toimitilainvestointiohjelmaansa tilakeskuksen hankevalmisteluyksikön ohjeistuksen mukaisesti erillisillä hankekorteilla. Hankevalmisteluyksikkö valmistelee toimialojen toimitilainvestointiesityksistä koosteen, jota käsitellään palveluverkkosuunnittelun workshoppeissa ja hankejotoissa.

Palveluverkkosuunnitteluprosessissa valmistellut toimialojen toimitilainvestointiesitykset (päivitykset) käyttötalousvaikutuksineen käsitellään lautakunnissa talousarviokäsittelyn yhteydessä.

Kaupunkitasoinen investointiryhmä (hankejoto) sopeuttaa investointiesityksen investointikehykseen käymällä yksityiskohtaisesti läpi toimitila- ja kunnallistekniikan investointiesitysten päivitykset ja päättämällä keskeisistä taloussuunnitelmakauden hanke-esityksistä TVO:ssa sovittujen priorisointiperiaatteiden mukaisesti. Hanke-esitys sisällytetään kaupunginjohtajan taloussuunnitelmaesitykseen 2016–2019.

Lisätietoa palveluverkkosuunnittelusta antaa Kirsi Vatén 09 8392 2718

4.2 Vantaan palveluverkon suunnittelutiedot

Vantaan palveluverkon toimipaikkatietoja ylläpidetään 12/2014 alkaen seudullisen palvelukartan ylläpito-osion kautta. Toimialat nimeävät tietojen ylläpitäjät. Toimialat huolehtivat omien toimipisteidensä tietojen ylläpidosta ja ajantasaisuudesta. Tietojen tulee olla aina ajantasaiset. Seudullisen palvelukartan aineisto on käytettävissä myös MapInfo muodossa (K:\MapData\Palveluverkko -kansioissa).

Talousarviokirjan karttaliitteitä uudistetaan ja liitteiksi laaditaan kartat suurimmista uudishankkeista, perusparannuksista sekä vuokra- ja osaketilojen muutostöistä. Nämä kartat sisällytetään kaupunginvaltuuston päättämässä muodossa talousarvion 2016 ja taloussuunnitelman 2016–2019 liitteeksi.

Palveluverkkoa koskevat suunnittelutiedot (uudet suunnitellut kohteet, lakkautettavat palvelupisteet) ylläpidetään MapInfolla (K:\MapData\Palveluverkko\Suunnittelutiedot) ja tietoja käytetään talousarviokirjan karttaliitteiden laatimisessa. Liitteenä on suunnittelutietojen tietokantarakenne sekä ohje päivittämisestä. (Liite 9 Tietokanta rakenne 2015). Tietokannan tietojen tulee olla tarkistettuna 21.9.2015 mennessä.

Toimialojen toimitilaesitysten laatimista on ohjeistettu tarkemmin taloussuunnitelman laadintaohjeiden investointiosassa kohdassa 9.2

4. Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma

5.1 Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman taustaa

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman laatiminen perustuu lakiin työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa (449/2007). Laki määrittää kunnassa vuosittain laadittavan suunnitelman sisältöä. Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma muodostuu kahdesta osasta: henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelmasta sekä koulutussuunnitelmasta. Vantaalla henkilöstö- ja koulutussuunnitelma on kytketty tiiviisti osaksi taloussuunnitteluprosessia.

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman 2016 - 2019 lähtökohtana ovat talouden tasapainottamis- ja velkaohjelmassa sovitut tavoitteet sekä kaupunginjohtajan kehys- ja budjettineuvotteluissa sovitun mukaiset henkilöstömäärät. Lisäksi suunnitelman tulee perustua edelliseen, vuodelle 2015 laadittuun suunnitelmaan.

Vuoteen 2019 mennessä Vantaan kaupungin nykyisestä henkilöstöstä jää eläkkeelle tai eroaa muusta syystä kaupungin palveluksesta noin 25 % henkilöstöstä. Henkilöstön eläköitymisen ja muun lähtövaihtuvuuden varalle on oltava valmiina suunnitelma siitä, millä muulla tavalla ja /tai muulla osaamisella tehtävät voidaan järjestää uudelleen, ilman että kaikkia vakansseja/tehtäviä täytetään rekrytoimalla uusi henkilö lähteneen tilalle.

5.2 Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma

Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnittelu on osa johtamista, budjetointia sekä palvelutoiminnan suunnittelua. Henkilöstösuunnitelman pohjana on henkilöstörakennesuunnitelma, joka päivitetään vuosittain. Henkilöstörakennesuunnitelma sisältää kokonaissuunnitelman siitä, mitkä vakanssit, millä tehtäväkuvilla tullaan jatkossa korvaamaan samanlaisina, mitkä erilaisella tehtäväkuva- ja osaamisprofiililla ja mistä vakansseista luovutaan tehtävien uudelleen järjestelyiden kautta kokonaan. Henkilöstösuunnittelun rinnalla tehdään samanaikaisesti henkilöstömenobudjetointi.

Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelmaan sisällytetään sekä kaupungin palveluksessa oleva henkilöstö että arvio henkilöstövuokrausyritysten kautta työskentelevästä henkilöstöstä. Lähtökohtana on, ettei henkilöstömäärä kasva vuoden 2015 tasosta. Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma perustuu palvelutarpeille, priorisoiden lakisääteisiä palveluja. Seure Henkilöstöpalvelut Oy:n käyttö lyhytaikaisissa sijaisuuksissa lisääntyy siten, että valtaosa alle neljän kuukauden työsopimussuhteisista sijaisista palkataan sen kautta.

5.3 Koulutussuunnitelma

Koulutussuunnitelman tavoitteena on työntekijöiden ammatillisen osaamisen ylläpitäminen ja edistäminen tarve- ja tavoitelähtöisesti.

Toimiala laatii henkilöstö- ja koulutussuunnitelman osana taloussuunnitelmaa 2016–2019

Toimialojen tulee ennakoida henkilöstön määrää, rakennetta ja osaamista suhteessa toiminnan ja siinä tapahtuvien muutosten tarpeisiin. Suunniteltavalle henkilöstömäärälle tulee varata määrärahat huomioiden toimialalle annettu kehys. Rekrytoinnin tulee olla suunnitelmallista. Henkilöstön eläköitymisen ja muun lähtövaihtuvuuden varalle on

oltava valmiiksi dokumentoitu suunnitelma, jossa kuvataan miten toimialan sisällä vapautuvat resurssit kohdennetaan ja minkälaisella tehtäväkuvalla vakanssit täytetään uudelleen. Suunnitelmaa laadittaessa on huomioitava pääkaupunkiseudun nykyisillä työmarkkinoilla olevien ammattiryhmien volyymi ja oppilaitoksista vuosittain valmistuvien lukumäärä sekä eri tutkintojen tuottama osaaminen eli työvoiman saatavuus.

Tulosalueiden henkilömäärään liittyvät mahdolliset lisäämispaineet ja osaamistarpeet tulee tasapainottaa ja priorisoida ensisijaisesti toimialan sisällä tulosalueiden välisillä vakanssisiirroilla mm. eläköitymisen ja muun lähtövaihtuvuuden vuoksi tyhjentyvillä vakansseilla. Myös henkilösiirrot ja tehtävien uudelleen järjestely tulosalueiden välillä tulee mahdollistaa se, ettei toimialan henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelmassa lähtökohtaisesti ole lisäystä vuoden 2015 suunnitelmassa vahvistettuun henkilöstömäärään.

Lähtövaihtuvuuden myötä vakanssin tehtäväkuva ja perustiedot tulee tarkistaa suunnitelman mukaisiksi ennen täyttöluvan hakemista. Lakisääteisiä kelpoisuusehtoja ei saa tiukentaa. Rekrytointitilanteessa tulee ensimmäiseksi selvittää, onko terveydellisistä tai tuotannollisista syistä johtuvalle uudelleensijoitukselle tarvetta.

Toimialatasoinen henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma sekä koulutussuunnitelma ovat yhteenvetoja tulosaluetasoisista suunnitelmista.

5.4 Tulosalueen henkilöstö- ja koulutussuunnitelma

Tulosalueen tulee päivittää vuoden 2015 henkilöstö- ja koulutussuunnitelmansa siten, että vuoden 2016 suunnitelman pohjana ovat talouskehys ja tuottavuusvaateet. Tulosaluetasoinen suunnitelma perustuu henkilöstörakennesuunnitelmaan.

Tulosaluetasolla on keskeistä tunnistaa perustehtävään tarvittava osaaminen ja sen jälkeen tehdä johtopäätöksiä siitä, millainen on optimaalinen henkilöstörakenne ja minkälaisessa aikataulussa muutos saadaan toteutettua. Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelmaan (Liite 7 Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma 2016–2019) kuvataan, miten henkilöstörakenne on muuttumassa, miten tavoiteltuun henkilöstörakenteeseen voidaan päästä ja millaisella aikataululla.

Tulosaluejohtaja päättää, tehdäänkö tulosalueella vain tulosaluetasoinen henkilöstö- ja koulutussuunnitelma sekä henkilöstörakennesuunnitelma vai tekevätkö kaikki tai osa tulosityksiköistä – esimerkiksi henkilöstömäärältään suuret tai muutosten edessä olevat – myös tulosityksikkötasoiset suunnitelmat.

Ohjeet toimialan ja tulosalueen henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelman sekä koulutussuunnitelman laatimiseksi löytyvät Avaimesta **27.3.2015** alkaen.

http://avain.vantaa.fi/palvelut/johtaminen_ja_toimivat_tyoyhteisot/henkilostosuunnittelu

Toimialan ja tulosalueiden lopulliset henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelmat sekä koulutussuunnitelmat lähetetään henkilöstökeskukseen budjettineuvotteluiden jälkeen 7.9.2015 mennessä anne-maria.kuronen@vantaa.fi.

5. Taloussuunnitelman 2016–2019 laadinta ja perustelut

6.1 Toiminta ja talous

Taloussuunnitelman laadinta etenee luvussa 2 esitetyn sekä laadintaohjeen lopussa liitteenä 1 olevan tarkemman aikataulun mukaisesti. Käyttötalouden suunnittelua ohjaavat kaupunginjohtajan kehys- ja talousarvioneuvottelut. Investointiohjelman laadintaa ohjaavat palveluverkkosuunnittelun toimintamalli sekä talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman mukaiset päätökset investointien priorisoinnista ja investointitasoista.

Strategisella suunnittelulla, toimintaympäristön muutosten tuntemuksella sekä palvelujen tuotantotapojen - ja nykyisen toiminnan arvioinnilla pyritään hallitsemaan kaupungin käyttö- ja investointitalouden menokasvua ja turvaamaan kaupungin rahoituksellinen asema. Määrärahojen käyttö kohdennetaan palvelujen tuottamisen kannalta välttämättömiin, kuten sopimuksiin sidottuihin, lakien säätämiin sekä valtuuston päättämiin tehtäviin. Toimenpiteitä suunniteltaessa tulee etsiä keinoja, joilla on vaikutusta myös seuraavan suunnitelmakauden toimintamenoihin.

Maksut ja taksat tarkistetaan ja päätetään erikseen talousarvioprosessin yhteydessä. Maksuja ja taksoja korotetaan kustannusten nousua vastaavasti ja lähtökohtaisesti asiakasmaksuasetuksen ylärajan mukaisesti. Toimintatuottojen budjetoinnissa on huomioitava em. maksujen ja taksojen korotukset, volyymin muutokset sekä kaikki kertaluontoiset myyntituotot.

Vuoden 2016 talousarvion ja suunnitelmakauden 2017–2019 laadinnan pohjana ovat valtuustokauden strategia, keväällä 2015 tehdyn strategian väliarvioinnin johtopäätökset sekä talouden tasapainottamis- ja velkaohjelma ja siihen laaditut jatkotoimenpiteet. Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman mukaan käyttötalousmenojen kaupunkitasoiseksi vuosittaiseksi kasvuksi on määritetty 1,5 % ja kaupungin vuosittaiseksi investointitasoksi 90 milj. euroa.

Talousarvion laadintaprosessissa tulee huomioida talousarvion 2014 toteutuminen sekä realistinen vuoden 2015 käyttösuunnitelman toteumaennuste, päätetyt ja tiedossa olevat lainsäädännölliset, organisatoriset ja toiminnalliset muutokset sekä kaupunginhallituksen kehyspäätös.

Suunnitelmavuodet 2017 - 2019 budjetoidaan talouden tasapainottamis- ja velkaohjelmaan ja kaupunginhallituksen kehyspäätökseen perustuen. Suunnitelmavuosien budjetoinnissa huomioidaan tiedossa olevat rakenteelliset ja toiminnalliset uudistukset sekä henkilöstösuunnitelmassa esitetyt (luku 5) muutokset.

6.2 Käyttötalouden sisältö

Kaupunginhallitus päättää 8.6.2015 taloussuunnitelman kehyksestä. Kehyspäättös annetaan toimialoille sekä tulojen että toimintamenojen osalta. Toimialojen on noudatettava päätettyä kehystä taloussuunnitelmaesityksiä laadittaessa. Taloussuunnitelma laaditaan vuosille 2016–2019, josta ensimmäinen on talousarviovuosi.

Käyttötalouden budjetointiperiaatteet

Bruttoperiaatteella tarkoitetaan sitä, että tulot ja menot sisällytetään talousarvioon ja -suunnitelmaan bruttomääräisinä eli menoja ei vähennetä tuloista.

Nettoperiaatteella tarkoitetaan sitä, että valtuusto päättää sitovaksi eräksi tulojen ja menojen erotuksen (toimintakatteen). Nettobudjetoidut tehtäväalueet/yksiköt budjetoidaan aina omana talousarviokohtanaan käyttötalouden osaan. Talousarvion loppusummaan sisältyvät näiden yksiköiden bruttotulot ja -menot, vaikka valtuusto päättää sitovaksi määrärahasi tai tuloarvioksi **toimintakatteen**.

Talousarvio 2016 valmistellaan voimassa olevien sitovuustasojen mukaisesti. Vuoden 2015 aikana toteutetut tai päätetyt organisatoriset muutokset tulee huomioida taloussuunnitelman valmistelussa.

Käyttötalouden sisältö

Käyttötalouden osassa valtuusto osoittaa asetettujen toiminnallisten tavoitteiden toteuttamisen edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Nettobudjetoitujen toimintojen ja liikelaitosten osalta valtuusto päättää toimintakatteen tavoitteista yksiköittäin. Talousarvioesitykset tulee valmistella mahdollisimman tarkalla tasolla jo talousarviovaiheessa, jotta valmistelun aikana päätetyt muutokset voidaan kohdistaa tarkoituksenmukaisesti.

Käyttötalouden perustelut annetaan tehtäväalueittain. Perusteluilla pyritään osoittamaan annettujen tehtävien ja määrärahan käyttötarkoituksen riippuvuussuhde. Tehtäväaluekohtaiset perustelut muodostavat samalla vuosikolmanneksittain toteutuneesta toiminnasta annettavan raportoinnin perustan.

Perustelut sisältävät mm. toiminnan kuvauksen, strategisista päämääristä ja sitovista tavoitteista johdetut toimialan keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet, toiminnan keskeisen muutokset ja palvelujen kehittämisen TS-kaudella sekä määrärahan käyttötarkoitusta kuvaavat ja täydentävät muut perustelut sekä tunnusluvut / mittarit. Käyttötalouden tekstien sisältöä on kuvattu tarkemmin kohdissa 3.2 – 3.5 ja taloussuunnitelman laadintaohjeiden liitteenä olevissa mallipohjissa "Toimiala yhteensä" ja "Tehtäväalue yhteensä". (Liite 8)

Talousarviokirjassa kaupunkitason tuloslaskelma esitetään kaikkien suunnitelmavuosien osalta. Kaikkien toimialojen, liikelaitosten ja rahastojen talousarvio ja taloussuunnitelmavuodet tulee suunnitella riittävällä tarkkuudella tiliryhmien suhteen. Budjettiluvut syötetään talousarvio- ja käyttösuunnitelmavaiheissa aina **tilitasolle**, ei tiliryhmätasolle.

Kaikissa talousarvion valmistelu- ja päätösversioissa käyttötalouden sisältöä tuloslaskelman, jossa esitetään tiedot edellisestä tilinpäätöksestä, kuluvan vuoden talousarviosta, talousarvioesityksestä 2016 ja suunnitelmavuosista 2017–2019. Tehtäväalueetasolla esitetään tuloslaskelma, jossa vertailutietoina ovat kuluvan vuoden talousarvio sekä edellisen vuoden tilinpäätös.

6.3 Talousarvion tunnusluvut

Taloussuunnitelman käyttötalousosan tulosaluetasoisten toiminnan ja talouden tunnuslukujen valinnassa painotetaan kaupungin tunnuslukuluokittelun mukaisesti laatua ja vaikuttavuutta sekä tuottavuutta ja tehokkuutta kuvaavia tunnuslukuja. Taloussuunnitelmassa esitettävät tunnusluvut ovat kaupunginvaltuuston- hallituksen, lautakuntien ja toimialojen ylimmän johdon työkaluja. Käyttösuunnitelmaan voidaan sisällyttää tarkennetut tunnusluvut.

Toimialoilla tunnuslukujen kehittämisen tavoitteena tulee olla mittariston yhtenäistäminen sekä tuottavuuden ja vaikuttavuuden seurannan parantaminen. Kaupunkitasoiset tuottavuusmittarit laadittiin vuonna 2012 ja ne sisällytetään edelleen vuoden 2015 talousarvioon.

Taloussuunnittelu kutsuu kevään 2015 aikana toimialojen yhteyshenkilöt valmistelemaan talousarviokirjassa esitettävät tunnusluvut.

Tulosaluekohtaisesti esitetään, ylimmän johdon kaupunkitason näkökulmasta olennaisimmat, laatua ja vaikuttavuutta sekä tuottavuutta ja tehokkuutta kuvaavat tunnusluvut. Tulosaluetta kohti tunnuslukujen maksimimäärä on 15 kappaletta.

6.4 Käyttötalouden budjetointiohjeet

6.4.1 Toimintatuottojen budjetointi

Toimintatuotot arvioidaan parhaan käytettävissä olevan tiedon perusteella. Toimintatuottojen budjetoinnissa on huomioitava maksujen ja taksojen korotukset, volyymin muutokset sekä suunnitteilla olevat kertaluontoiset myyntituotot. Jatkovuosille 2017 -2019 on huomioitava kustannustason nousun sekä volyymimuutosten vaikutukset toimintatuottoihin, korotus jatkovuosille kuitenkin vuosittain vähintään 2 prosenttia.

Sisäisiä tuloja budjetoidessa on varmistettava, että sitä vastaava meno on budjetoitu ostavalla yksiköllä. Sisäisten tulojen ja menojen on täsmättävä kaupungin tuloslaskelmassa.

6.4.2 Henkilöstömenosuunnittelu

Palkat ja palkkiot budjetoidaan SAP-henkilöstömenosuunnittelun kautta. Toimialat tarkistavat budjetoidut toimet seuraavaa prosessia noudattaen.

Henkilöstöpalvelusihteerit ovat toimittaneet helmikuun aikana organisaation **täyttösuunnitelman tarkistettavaksi esimiehille**. Täyttösuunnitelma on raportti SAP HR:n organisaatioyksiköiden budjetoiduista toimista ja niiden tilasta. Tarkistetut täyttösuunnitelmat palautetaan henkilöstöpalvelusihteereille, jotka päivittävät tiedot SAP HR:ään. **Nämä korjaukset sisältyvät huhtikuussa 2015 ladattuun palkanmaksun mukaisiin budjetoituihin toimiin.**

Vuoden 2016 talousarviota varten SAP-henkilöstömenosuunnitteluun ladataan maaliskuun 2015 palkanmaksun mukaiset budjetoidut toimet. Se sisältää esimiesten ilmoittamat täyttösuunnitelmiin tehdyt muutokset ja korjaukset. Ennen latausta tehdään Hijat – SAP HR -erityisajo, joka päivittää kustannustenjakotiedot niistä budjetoiduista toimista, jotka kohdentuvat usealle yksikölle.

Budjetoiduista toimista **tarkistetaan** täyttösuunnitelman tarkastamisen jälkeen tulleet, päätöksiin (mm. täyttölupa ja nimikkeen muutos) perustuvat muutokset. Korjauspyynnöt toimitetaan **Riku Hotaselle**. Uudet budjetoidut toimet, joille on täyttölupa, täytetään

erilliseen excel-taulukkoon (Liitteenä 10 Uudet budjetoidut toimet). Taulukko toimitetaan taloussuunnitteluun Kimmo Puraselle, joka tallentaa aineiston toimialan henkilöstömenosuunnitteluun.

Palkat ja palkkiot, joille ei ole budjetoitua toimea, budjetoidaan lukittujen tilien lomakkeen kautta. HUOM! Kun budjetoidaan lukittujen tilien kautta, on mahdollinen palkankorotus laskettava erikseen (järjestelmässä on parametroituna palkankorotusprosentti vain budjetoitujen toimien syöttölomakkeella).

Kaikkien **vakinaisten vakanssien budjetointiin** tulee käyttää budjetoitujen toimien lomaketta.

Taloussuunnittelu lähettää tiedon toimialoille, milloin budjetoitujen toimien tiedot ovat tarkistettavissa (viimeistään 17.4.2015), sekä ohjeen korjaustarpeiden ilmoittamisesta ja uusien budjetoitujen toimien perustamisesta järjestelmään.

Yleiskorotukset ja järjestelyvaraerät

Voimassa olevan työehtosopimuksen palkkaperimä on 0,3 % vuodelle 2016, mutta korotukset kohdistuvat vain muutamille ammatti-/ työsopimusryhmille. Henkilöstökeskus on laskenut palkankorotusvaikutuksen toimialoittain, nämä tiedot toimitetaan toimialoille laskennallisen kehityksen yhteydessä.

Vuoden 2016 palkankorotuksista saadaan neuvottelutulos kesäkuun loppuun mennessä.

Määrärahana budjetoitavat Varhe-eläkemaksut

Varhe-maksu on budjetoitu määrärahaksi vuodesta 2014 alkaen, eikä siten sisälly enää sivukuluprosenttiin. Vuodelle 2016 budjetoitavat maksut perustuvat 2015 ennakkotietoon, jota on korotettu Kevasta saadulla kertoimella. Taloussuunnittelu toimittaa toimialoille henkilöstöpalveluilta saadut euromäärät, jotka budjetoidaan tilille 410200. Varhe-maksujen budjetoinnin tueksi **toimialan talousyksikkö voi pyytää** henkilöstöpalveluista koko toimialaa koskevan toimintayksikkölistan. Listojen edelleen toimittamista tulosalueille vastaa toimiala.

Siirtyneiden toimintojen (ISS, Vanhti Oy ja HSY) eläkevastuut budjetoidaan tilille 412008. Niistä toimitetaan tiedot Varhe-maksu laskelman yhteydessä. HUS – eläkevastuut budjetoidaan tilille 412007. Kunnan maksamat eläkkeet tiliä 412005 **ei saa** käyttää edellä olevien eläkemaksujen budjetointiin (henkilöstöpalvelujen ohje).

Vuoden 2016 eläke-, työttömyys- ja sairaskuutusmaksut

- ***HUOM! vuoden 2016 sivukuluprosentit selviävät huhtikuussa, alla esitetty vuonna 2015 voimassa olevat prosentit, jotka tallennetaan SAP järjestelmään 16.4, mikäli uudempaa arviota ei ole siihen mennessä saatu.***

Pääkäyttäjä on syöttänyt SAP suunnittelujärjestelmään vuodelle 2016 arvioidut sivukuluprosentit. Järjestelmässä on huomioitu eri prosentit mm. niiden palkkatilien osalta, joissa kaupunki toimii sijaismaksajana.

Henkilöstömenojen vuoden **2015** sivukuluprosentit

- o Palkka sekä eläkeperusteinen kaupunki ja liikelaitokset 22,22 %
Sosiaalimaksut kaupunki ja liikelaitokset pl. KuPela yhteensä 5,71 % ja KuPela 5,91 % muodostuvat seuraavista maksuista
- o Sairaskuutusmaksu 2,08 %

- o *Muut sosiaalivakuutusmaksut 0,10 %*
- o *Työttömyysvakuutusmaksu 3,03 %*
- o *Tapaturmavakuutusmaksu kaupunki ja liikelaitokset pl. KuPela 0,50 % ja*
- o *KuPela 0,7 %*

Taloussuunnitelmavuosien 2017–2019 henkilöstömenojen budjetointi

Talousarviovuoden jälkeen henkilöstömenot suunnitellaan vuosille 2017–2019. Jatkovuosilla tulee huomioida henkilöstösuunnitelman (luvussa 5) mukaiset muutokset. Henkilöstömenoihin budjetoidaan talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman mukaisesti korkeintaan **1,5 %** vuosittainen korotus 2017–2019.

Vuoden 2016 talousarviovalmistelusta lähtien toimiala- ja tehtäväaluekohtaiset henkilöstömäärätaulukot valmistellaan henkilöstökeskuksessa, erillisiä taulukoita ei tarvitse toimittaa taloussuunnitteluun.

6.4.3 Palveluiden ostot

Asiakaspalveluostoihin budjetoidaan kuntalaisille hankitut palvelut, joita ostetaan kunnan ulkopuolisilta palvelun tuottajilta. Nämä perustuvat pääosin kunnan ja palvelutuottajan välisiin sopimuksiin. Budjetoinnissa on huomioitava ostettavien palveluiden hinnan ja volyymin muutokset.

Muiden palveluiden ostoina budjetoidaan palvelutuotantoon liittyvät tuki- ja asiantuntijapalvelut sekä sopimusten mukaiset palvelukokonaisuudet.

Ateria- puhtaus- ja muiden käyttäjäpalveluiden budjetointi

Tilaajapalvelut vastaavat kaupungin käyttäjäpalveluiden eli ateria-, puhtaus-, aula- ja turvallisuuspalveluiden järjestämisestä. Tilaajapalvelut vastaavat myös asiakastoimialojen käyttäjäpalveluiden hankintasopimuksista.

Tilaajapalvelut kartoittavat **30.4.2015** mennessä asiakastoimialojen näkemyksen käyttäjäpalveluiden tarpeiden volyymimuutoksista. Tilaajapalvelut informoi palveluntuottajia muutoksista sekä asiakastoimialoja palveluntuottajien arvioiduista hinnanmuutoksista **15.5.2015** mennessä. Näiden tietojen pohjalta asiakastoimialat budjetoivat em. palveluiden ostot.

Ateriapalvelut

Toimialat budjetoivat kaikki ateriapalveluostot paitsi henkilöstöruokailun (sekä Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy:n että muiden palveluntuottajien) tilille 441084. Tilaajapalvelut huolehtivat henkilöstöruokailun budjetoinnista.

Tilaajapalveluiden Markus Nieminen toimittaa **31.3.2015 mennessä** vuoden 2014 toteutuneesta aterialaskutuksesta toimialakohtaiset laskelmat, joita voi käyttää ateriapalveluostojen budjetoinnin pohjalukuna.

Vuoden 2016 ateriapalveluiden budjettiluvun laskentaan vaikuttavia asioita:

- koulujen ja päiväkotien oppilas- ja lapsimäärien muutokset, uudet ja poistuvat kohteet, palveluntuottajan vaihtuminen
- tilaajapalvelut ilmoittavat 15.5.2015 mennessä Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy:n ja muiden palveluntuottajien arvioidut hinnanmuutokset vuodelle 2016
- talousarviossa 2016 tulee huomioida vuosien 2015 ja 2016 uusista ja poistuneista kohteista johtuva ateriamäärien muutos sekä ilmoitetut hinnanmuutokset

- keittiötilojen vuokrat veloitetaan sisäisissä vuokrissa ateriapalveluiden ostojen suhteessa.

Viime vuosien ateriapalveluostojen toteuma ja uusien kohteiden tiedot löytyvät myös Fakta-järjestelmästä.

Valvonta-aterioiden ja kokoustarjoilujen budjetointi

Toimialat budjetoivat vuoden 2016 kaikki valvonta-ateriat tilille 441084 **arvonlisäverolliseen hintaan**. Valvonta-aterioiden ostolaskujen tiliöinnissä arvonlisävero käsitellään vähennysrajoitteisena ostona (laskun alv-koodi 01).

Kokouslounaat budjetoidaan samoin tilille 441084 toimialan omalle kustannuspaikalle.

Puhtauspalvelut

Toimialat budjetoivat puhtauspalveluiden ostot sekä Vantti Oy:ltä että muilta palveluntuottajilta tilille 447083.

Pohjalukuna käytetään vuoden 2014 toteutunutta laskutusta. Tätä toteutunutta summaa verrataan vuoden 2014 budjetoituun erään. Talousarvioon 2016 huomioidaan vuosien 2015 ja 2016 käyttöönotettujen uusien ja poistuneiden tilojen kustannusvaikutukset. Olemassa olevien ja uusien tilojen neliötiedot löytyvät Fakta-järjestelmästä. Lisäksi tulee huomioida tilaajapalveluiden 15.5.2015 ilmoittamat palveluntuottajien hinnanmuutokset.

Toimialat voivat seurata ateria- ja puhtauspalveluiden laskutusperusteita ja toteutunutta laskutusta Fakta-järjestelmästä kiinteistö- ja palvelu-/tuotetasolla.

Aulapalvelut (vahtimestari- ja kouluisäntäpalvelut)

Kouluisäntäpalvelu jakautuu kiinteistönhuoltopalveluihin ja vahtimestariosuuteen. Kiinteistönhuoltopalveluiden osuus veloitetaan osana sisäistä vuokraa. Aulapalvelut ja kouluisäntäpalveluiden aulapalveluosuus budjetoidaan tilille 447085. Se osa aulapalveluista, jossa toimialalla on omia henkilöitä, tulee budjetoida normaalisti henkilöstömenojen kautta.

Tämän lisäksi toimialojen tulee budjetoida säännöllisen aula-/ kouluisäntäpalvelun erikseen tilaamansa lisäpalvelun kustannukset.

Turvapalvelut

Kiinteän vartijan (sekä Vantti Oy että muut palveluntuottajat) ja kiertävän vartijan kustannukset budjetoidaan tilille 447087 Turvapalveluiden ostot. Rahojen kuljetuspalvelut budjetoidaan myös tilille 447087.

Tämän lisäksi toimialojen tulee budjetoida säännöllisen vartijapalvelun erikseen tilaamansa lisäpalvelun kustannukset.

Lisätietoja käyttäjäpalveluiden budjetoinnista antaa Markus Nieminen 09 8392 310

6.4.4 Aineet, tarvikkeet ja tavarat

Tiliryhmään budjetoidaan kaikki muu käyttötalouteen kuuluva pienhankintarajan (10 000 euroa), alittavat hankinnat. Lisähankinnat ensikertaiseen (investointiosan irtain omaisuus) kalustamiseen ovat myös käyttötalousmenoja.

HUOM! Leasing-puhelimista on luovuttu ja kaikki uudet ja korvaavat puhelimet hankitaan kaupungin omiksi, siten puhelinten ja niiden aiheuttamien muiden kustannusten hankintamäärärahat tulee budjetoida toimialojen käyttötalousmenoihin.

6.4.5 Avustukset

Avustuksiin budjetoidaan kotitalouksille maksetut tuet sekä yhteisöille myönnettyt tuet ja avustukset sekä kunnan rahoitusosuus työmarkkinatuen kustannuksiin.

6.4.6 Muut kulut

Muiden kulujen tiliryhmään sisältyvät mm. leasing-, ja autojen vuokra sekä kone- ja laitevuokrat.

6.4.7 Sisäiset vuokrat

Toimitilojen vuokrien muodostuminen 2016

Toimialojen käytössä olevat toimitilat ovat hallintasuhteiltaan joko kaupungin suorassa omistuksessa olevia, kaupungin suoraan omistamia osakehuoneistoja tai kaupungin omilta tytäryhtiöiltään tai ulkopuolisilta vuokraamia tiloja.

Sisäisen vuokran budjetointi

Kaupunginjohtaja on nimennyt työryhmän valmistelemaan päätöstä sisäisen vuokran laskentaperiaatteesta. Päätös käytettävästä periaatteesta tehdään **huhtikuun loppuun mennessä**. Siten tilakeskus voi laskea vuoden 2016 vuokrat uudella määrittäisperiaatteilla Koki-kiinteistöhallintajärjestelmällä vasta toukokuussa 2015. Laskennan yhteydessä tilakeskus huolehtii 2015 ja 2016 valmistuvien uusien tilojen toimitilavuokrien laskettamisesta Koki-järjestelmään.

Toimialojen tulee varmistaa, että tilakeskuksen **tiedot toimialan käytössä olevista tiloista ja veloitettavista kustannuspaikoista** on oikein. Sisäinen vuokra lasketaan huhtikuun lopussa päätettävällä menetelmällä toimialojen tarkistamille tiloille ja vuokrat sisällytetään toimialojen kehykseen laskelman mukaisesti.

Toimialojen käytössä olevat tilat on nähtävissä tarkistamista varten Fakta-raportointijärjestelmässä **raportilla 8A 16.4.2015 mennessä**. Toimialat tarkistavat Fakta-raportoinnista, että toimialan käytössä olevat toimitilat, kustannuspaikat ja neliömäärät ovat oikein.

Tilakeskus ilmoittaa vastuuhenkilöille kun käytössä olevat tilat ovat tarkistettavissa Faktassa sekä lähettävät erillisen ohjeen Fakta-raporttien käytöstä ja tilamuutosten ilmoittamisesta.

Toimialat ilmoittavat tarvittavista korjauksista sähköpostilla tilakeskukseen Ritva Laasoselle **30.4.2015** mennessä.

Tilakeskus tekee toimialojen ilmoittamien tietojen perusteella tarvittavat korjaukset ja laskee päätetyllä sisäisen vuokran määrittäisperiaatteella sisäiset vuokrat ja siirtää tiedot nähtäväksi Fakta-raportointijärjestelmään **15.5.2015** mennessä. **Taloussuunnittelu lataa sisäiset vuokrat tilille 905800** Tilakeskuksen toimittaman aineiston perusteella **toukokuussa 2015**. Vuokrat sisältyvät toimialoille annettavaan kehykseen 2016.

Tilavuokrat veloitetaan vuonna 2016 todellisen käytön mukaan. **Käytössä olevien ja suunniteltujen tilojen tarkistus on siten tehtävä huolella** talousarvion oikeellisuuden varmistamiseksi. Tilakeskus huolehtii uusien tilainvestointien aiheuttamat vuokrat ja erilaiset väistötilavuokrat Koki-järjestelmässä.

Lisätietoja sisäisen vuokran budjetoinnista antaa Tilakeskuksen Ritva Laasonen 09 8392 2306

6.4.8 Toimialojen taloussuunnitelmien tarkistaminen

Toimialan suunnitelman loppuvaiheessa tulee tarkistaa:

- että toimialan lakkautetuille tulosyksiköille ei ole lukuja talousarviossa. Poistamattomat budjetoidut toimet saattavat budjetoida lukuja myös lakkautetuille yksiköille
- että investointien tulosyksiköille ei ole jäänyt henkilöstömenoja
- että rakentamisen ja aineettoman omaisuuden sisäisille tilausnumeroille on syötetty valmistumisvuosi, jotta poistosimulaatio menee oikein

- että VOK tulosityksiköiden toimintakate on nolla (0 eur)
- että budjettia ei ole syötetty tiliryhmätasolle, koska budjetti jakautuu väärin mm. sisäisillekin tileille
- nimettömille tileille ei ole syötetty talousarviolukuja
- sisäiset erät perustuvat ostajan ja myyjän välisiin sopimuksiin ja molemmat osapuolet ovat tietoisia budjetoidusta luvusta.

6.5 Käyttötalouden budjetoinnissa erityisesti huomioitavaa

6.5.1 Projektien budjetointi

Syksyllä 2014 otettiin käyttöön Vantaan projektimalli, jossa kuvataan miten yksittäistä projektia hallinnoidaan ideasta valmiiksi palveluksi tai tuotteeksi sekä miten kaikista suunnitteilla ja toteutettavina olevista projekteista muodostuvia projektisalkkuja johdetaan. Samalla otettiin käyttöön uusi tietojärjestelmä Improlity Project yksittäisten projektien ja projektisalkkujen hallinnointiin. Avaimen Lomakkeet ja ohjeet osioon on perustettu Vantaan projektimallin sivustot, jonne on tallennettu em. projektimalli liitteineen, järjestelmän käyttöohjeet sekä hyödyllistä tietoa projektien hallinnoinnista. Sivulla on myös elinkeinopalvelujen ylläpitämää tietoa haettavissa olevista rahoituksista.

Toimialoja kannustetaan hakemaan kansallista ja kansainvälistä rahoitusta valtuustokauden strategiaa tai ohjelmia sekä toimialojen erityistavoitteita toteuttaviin projekteihin. Projektitoiminta huomioidaan kehystä 2016 laadittaessa. **Talousarvion tuloihin ja menoihin tulee budjetoida hankkeet ja projektit**, joille on jo myönnetty rahoitus tai rahoituksen myöntäminen on todennäköistä.

Omarahoitteiset projektit, jotka päätetään käynnistää kesken talousarviovuoden, tulee pääsääntöisesti rahoittaa kuluvan vuoden käyttösuunnitelmasta.

Kaupunginjohtajan toimialalle on tehty keskitetty varaus kaupunkitason strategisesti merkittävien projektien omarahoitusosuuksien maksamista varten. Omarahoitusosuuden maksamista varauksesta haetaan taloussuunnittelusta projektisalkkuun tallennetulla esiselvityksellä sekä rahoittajalle tehtävällä rahoitushakemuksella.

Taloudellisesti merkittävistä projekteista, jotka päätetään toteuttaa, ja joiden rahoituspäätös saadaan vasta talousarviovuoden kuluessa, tulee sitovuustasojen ylittyessä tehdä määrärahamuutosesitys rahoituspäätösten mukaisesti loka-marraskuussa 2015.

6.5.2 Valmistus omaan käyttöön

Vantaalla omaan käyttöön valmistettavien hyödykkeiden (investoinnit) menot sisällytetään käyttötalouden määrärahoihin. Budjetointia varten on maankäyttötoimella, tilakeskuksella ja tietohallinnon palvelukeskuksella omat kustannuspaikat. Omaan käyttöön valmistettavan aktivoitavan hyödykkeen valmistuksen arvo esitetään tuloslaskelmassa toimintatuottojen jälkeen omalla rivillä Valmistus omaan käyttöön (VOK). Omaan käyttöön valmistuksen vaikutus eliminoidaan tilikauden tuloksesta käyttäen niille tarkoitettuja tilejä. Toimialan sitovuustasoksi määritellään menot ilman omaan käyttöön valmistusta. Lisäohjeet VOK tekninen ohje. (Liite 19 VOK-budjettiohje)

6.5.3 Sisäiset erät

Sisäisiä tuloja ja menoja ovat sisäisten suoritteiden ostot ja myynnit sekä sisäiset vuokrat. Sisäisiin tulo- ja menoeriin luetaan myös liikelaitoksen ja kunnan väliset sisäiset korot, peruspääoman tuotto sekä toiminta- ja rahoitusavustukset liikelaitokselle. Sisäiset erät budjetoidaan niille varatuille tulo- ja menotileille. Sisäistä ostoa ja myyntiä voi olla

ainoastaan toiminta, jonka tuottaa kaupungin yksikkö tai kaupungin liikelaitos. Budjetoitujen myyntien ja ostojen tulee perustua myyjän ja ostajan välisiin sopimuksiin suoritteiden määrästä ja hinnasta. **Sisäisten tulojen ja menojen on oltava yhtä suuret ja niiden budjetoinnissa tulee olla huolellinen.**

Sisäisille tileille ei saa kirjata menoja, jotka ovat ulkoista ostoa. Kustannuksia ei jaeta sisäisellä laskutuksella, laskut joko tiliöidään useammalle kustannuspaikalle tai maksavan yksikön menoa oikaistaan muistiotositteella jälkikäteen.

Määrärahoja ja tuloarvioita ei saa syöttää järjestelmään tiliryhmätasolla, sillä järjestelmä jakaa määrärahan myös sisäisille tileille, jolloin määräraha ei ole sopimuksen mukainen.

6.5.4 Suunnitelman mukaiset poistot

Vantaan kaupungin taloussäännön 23 §:n mukaan pysyvien vastaavien (aiemmin käyttöomaisuuden) suunnitelmapoistojen perusteet ja poistosuunnitelmiin tehdyt muutokset hyväksyy kaupunginhallitus.

Poistonalaisia investointeja ovat pysyvien vastaavien muiden hyödykkeiden kuin maa- ja vesialueiden ja sijoitusten hankinnat. Alle 10 000 euroa koskevat hankintamenot budjetoidaan käyttötalousmenoksi. Taloussuunnitelman poistojen luotettava budjetointi edellyttää, että investoinnit suunnitellaan riittävällä tarkkuudella ja investointien oletetut valmistumisajat (rakentaminen ja aineeton omaisuus osalta) **syötetään** taloussuunnittelujärjestelmään.

Suunnitelmapoistot esitetään toimialan tuloslaskelmaosan poistot -rivillä sekä kaupungin tuloslaskelmissa. Toimialat eivät budjetoi poistoja, vaan ne laskettuvat sekä taseessa olevan käyttöomaisuuden poistosimulaatiosta että investointien talousarviosta. Suunnitelmapoistot vaikuttavat kaupungin talousarvion tilikauden tulokseen, liikelaitoksen liikeylijäämään sekä tuloslaskelmasta laskettaviin tunnuslukuihin.

Poistojen kokonaismäärä tulee nousemaan merkittävästi vuonna 2016 Kehäradan valmistuessa heinäkuussa 2015.

6.5.5 Arvonlisävero

Tavaroiden ja palveluiden hankintamenot budjetoidaan pääsääntöisesti arvonlisäverottomin hinnoin. Kunta saa viiden prosentin suuruisen laskennallisen palautuksen arvonlisäverolain 130 §:ssä tarkoitetuista verottomista terveyden- ja sairaudenhoitoon sekä sosiaalihuoltoon liittyvistä hankinnoista sekä tällaisen toiminnan harjoittajalle myönnetystä avustuksesta. Laskennalliseen palautukseen oikeuttavista menoista budjetoidaan näin ollen 95 prosenttia laskutusarvosta.

Talousarvioon sisältyvät menot, joiden vähennysoikeutta on rajoitettu, esimerkiksi edustusmenot, tulee budjetoida arvonlisäveroineen. Henkilökunnan valvonta-ateriat budjetoidaan arvonlisäveroineen ulkoiselle tilille 441084 Ateriapalveluostot. Ne myös kirjataan suoraan toimialalle alv-koodilla 00. Tällä vältytään kaksinkertaiselta budjetoinnilta. Valvonta-ateriat säilyvät kuitenkin palkkakirjanpidon ajossa.

Rakentamispalvelujen käänteinen arvonlisävero ei aiheuta poikkeuksia budjetointiin. Talouspalvelukeskus on laatinut erillisen ohjeen maankäytön- ja rakentamisen toimialalle rakentamispalveluja koskevien ostolaskujen käsittelystä.

6.5.6 Taloussuunnitelmavuosien budjetointi

Taloussuunnitelmavuosia 2017–2019 budjetoitaessa huomioidaan toiminnassa ja volyyymeissä tapahtuvat muutokset. Kaikille kuluryhmille yhteensä budjetoidaan enintään taloudentasapainottamis- ja velkaohjelman mukainen 1,5 % vuosittainen

korotus. Toimintatuottoihin huomioidaan tiedossa olevat maksujen ja volyymin muutokset sekä suunnitellut kertaluontoiset erät. Muutoin tuottoihin budjetoidaan vähintään vuosittainen 2 %:n korotus.

6. Liikelaitokset

7.1 Liikelaitosten talousarvio

Kaupungin liikelaitoksia ovat Keski-Uudenmaan pelastuslaitos, Vantaan Työterveys sekä Suun terveydenhuollon liikelaitos.

Kaupungin talousarviossa asetetaan johtokunnan esitykseen perustuen liikelaitoksen valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet, joista kaupunginvaltuusto päättää. Liikelaitokset raportoivat sitovien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta osavuosikatsauksissa sekä toimintakertomuksessa.

Liikelaitosten perustamislainan korot ja peruspääoman tuotto käsitellään tuloslaskelmaosassa kaupungin tuloina ja rahoitusavustus kaupungin menona. Perustamislainan lyhennykset käsitellään rahoitusosassa kaupungin tuloina ja perustamislainan anto ja muu lainananto sekä peruspääoman korotus kaupungin menona. Toiminnan perustelut esitetään käyttötalousosassa.

Kaupungin talousarviossa esitettävät liikelaitosten tuloslaskelma-, investointi- ja rahoituslaskelmataulukot ovat sitovia ainoastaan sitoviksi määriteltyjen erien osalta. Kuntalain mukaan liikelaitoksen johtokunta päättää liikelaitoksen talousarviosta valtuuston päättämien sitovien tavoitteiden puitteissa, ja näin ollen kaupunkitason talousarviotaulukoiden sisältö voi valmisteluajataulukosta riippuen poiketa johtokunnan päättämästä lopullisesta käyttösuunnitelmasta. Selkeyden vuoksi suositellaan, että liikelaitosten talousarvion valmistelu sovitetaan kaupungin aikatauluihin siten, että liikelaitosten lopulliset talousarviot vastaavat valtuuston päättämää talousarviota. Muutokset liikelaitosten talousarviossa muuttavat kaupunkitason lukuja talousarviossa.

7. Tytär yhteisöt

8.1 Tytär yhteisöille asetettavat tavoitteet

Kuntalain 13 §:n ja 87b §:n mukaan valtuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista. Valtuusto voi ohjata asettamallaan tavoitteilla tytär yhteisöjä niiden omassa tavoitteenasettelussa. Valtuuston ohjaus ei kuitenkaan sido oikeudellisesti tytär yhteisöjä. Tavoiteasettelu tässä tarkoituksessa on luonteeltaan välillistä, pääomistajan tahdon esiintuomista.

Valtuuston tavoiteasettelu voi koskea tytär yhteisön asemaa, toiminnan laajuutta ja toimintaedellytyksiä (mm. investoinnit) tai palvelun laatua, hinnoitteluperiaatteita taikka pääoman tuottovaatimuksia. Tytär yhteisöille asetettavat tavoitteet tulee pääsääntöisesti ottaa kunnan voimassa olevaan talousarvioon ja -suunnitelmaan. Tytär yhteisöiden tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan osavuosikatsausten yhteydessä.

Konsernihallinnon ja rahoituksen tulosalue valmistelee keskeisille tytär yhteisöille asetettavat tavoitteet osaksi Vantaan kaupungin taloussuunnitelmaa 2016–2019. Tavoitteet tulee valmistella konserni- ja asukaspalvelujen talousarvioneuvotteluihin mennessä.

Merkittävimpiä tytäryhtiöitä koskevat tavoitteet esitellään valtuustoinfossa 17.9.2015.

8. Investoinnit

9.1 Investointiosan valmistelu

Investointiosassa valtuusto käsittelee määrärahat hankeryhmäkohtaisesti. Investointiosaan varataan talousarviovuonna tarvittava määräraha ja lisäksi suunnitelmavuosille arvioitu määrärahan tarve.

Investointiosassa esitetään hankekohtaisesti investointeja koskevat tavoitteet, jossa selvitetään mm. tavoitellaanko palvelutuotannon määrän lisäystä, palvelukyvyn parantamista vai tuotannon tehostamista. Perustelutietona esitetään hankkeiden kokonaiskustannusarviot. Jos hankkeen tai sen osan toteutuminen viivästyy talousarviossa arvioidusta aikataulusta, tarvittava osa rahoituksesta on otettava seuraavien vuosien talousarvioon. Kaupungin investoinnit suunnitellaan ja esitetään talousarviokirjassa kymmenelle vuodelle. Investoinneista laaditaan perustelut vuosien 2016–2019 osalta. Tilainvestointien budjetointivastuu on tilakeskuksella.

Talousarvion investointiosaan budjetoidaan investointiin saatava rahoitusosuus, joka voi olla valtionosuutta tai muuta rahoitusosuutta. Rahoitusosuus budjetoidaan tuloksi sille vuodelle, jonka aikana oikeus tuloon arvioidaan kunnalle syntyvän. Esim. jälkirahoitteinen valtionosuus budjetoidaan rahoitusosana sille vuodelle, jonka aikana oikeus valtionosuuteen kunnalle syntyy.

Investointiohjelma vuosille 2016–2025 tulee valmistella hankeryhmittäisten talouden tasapainottamis- ja velkaohjelmassa on sovittu 10-vuotiskauden investointikattojen mukaisesti. Investointitason vakaana pitämiseksi vuotuiset hankeryhmittäiset investointitasot tulee tasapainottaa mahdollisimman lähelle vuotuista laskennallista keskiarvoa.

Hankeryhmä	Menot 2013–2022 yht. (milj. e)	Laskennallinen n ka.
Tilainvestoinnit	375	37,5
Aineeton omaisuus (pl. Apotti)	50	5
Kunnallistekniset työt (pl. Kehärata ja Kehä III)	350	35
Irtain omaisuus	60	6
Kiinteä omaisuus	50	5
Osakkeet ja osuudet	13	1,3
Yhteensä (ilman Kehärataa)	898	89,8

Maapoliittisessa ohjelmassa on sovittu, että kiinteän omaisuuden hankintaan varataan vuosittain 10 milj. euroa vuosina 2014–2016.

Tietohallinto-ohjelman osalta on sovittu, että aineettoman omaisuuden investointeihin varataan vuosittaisen TVO-mukaisen 5 milj. euron lisäksi Apotti-hankkeen toteuttamisen vaatimat määrärahat.

Kehäradan ja Kehä III 2. vaiheen investointimenot budjetoidaan suunnitelmakaudelle valtion kanssa tehtyjen sopimusten ja tarkennettujen vuotuisten kustannustenjakolaskelmien perusteella.

9.2 Investointiosan hankeryhmät

Irtain omaisuus

Pysyillä vastaavilla (aiemmin käyttöomaisuus) tarkoitetaan jatkuvasti useana tilikautena tuloa tuottavia hyödykkeitä, koneita ja kalustoa sekä atk-ohjelmistoja. Hankintoihin käytetään investointiosan irtaimistomäärärahaa ja yksittäisen laitteen hankintamenon tulee ylittää pienhankintaraja 10 000 €. Laitteen asennus kuuluu hankintamenuun. Laitteen käytön koulutus ei kuitenkaan ole investointia.

Ensikertainen kalustaminen on irtainta omaisuutta, joka hankitaan kohteen uudisrakentamisen tai perusparantamisen yhteydessä. Ensikertainen kalustaminen käsitellään yhtenä pysyvien vastaavien kohteena, vaikka sen hankinta kertyisi pidemmällä aikavälillä ja useammista pienemmistä hankinnoista. Lisähankinnat ensikertaiseen kalustamiseen ovat käyttötalousmenoja. Ensikertaisen kalustamisen suunnitelman mukainen poistolaskenta alkaa, kun koko kalustaminen on valmis.

Toimialan irtaimen omaisuuden hankintaesitykset toimitetaan taloussuunnitteluun toimialan budjettienneuvottelumateriaalien yhteydessä.

Aineeton omaisuus

Aineettoman omaisuuden investoinnit suunnitellaan vuosille 2016 - 2025. Vuosien 2016 - 2019 hankkeet perustuvat tietohallinnon johtoryhmän toimialojen esityksistä tekemään priorisointiin. Aineettoman omaisuuden budjetointivastuu on tietohallinnon palvelukeskuksella ja määrärahat budjetoidaan kohdetasolla (sisäinen tilaus). Lisäohjeet ovat kohdassa 9.3.

Osakkeet ja osuudet

Osakkeiden ja osuuksien budjetointivastuu on taloussuunnittelulla, joka pyytää tiedot toimialoilta. Tilakeskus vastaa kaupungin omistamien asunto- ja kiinteistöyhtiöiden osakkeiden myyntitulojen (sekä käyttötalouteen budjetoitavat myyntivoitot että investointiosan tuloiksi budjetoitavat tasearvot) arvioinnista ja budjetoinnista.

Rakentaminen

Tilakeskus vastaa uudisrakennusten, peruskorjausten ja vuokra- ja osaketilojen muutostöiden budjetoinnista investointiosaan kohdetasolla (sisäinen tilaus).

Kiinteä- ja julkinen käyttöomaisuus

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala vastaa kiinteän- sekä julkisen käyttöomaisuuden hankeryhmien budjetoinnista.

9.3 Toimitilainvestointien valmistelu

9.3.1 Muutosesitykset voimassaolevaan toimitilainvestointiohjelmaan

Tilakeskus käynnistää talousarvion 2016 ja taloussuunnitelman 2016–2019 investointiosan valmistelun pyytämällä kaupungin toimialoja tarkistamaan voimassa olevan (KV 17.11.2014) toimitilainvestointiohjelman oman palveluverkkonsa osalta sekä toimittamaan hanke-esitykset mahdollisista uusista tilatarpeista tai muutoksista. Toimitilainvestointiesitysten tulee perustua palveluverkkosuunnitelmassa esitettyihin toimitilatarpeisiin.

Toimialojen tulee esittää investointitarpeensa 10 vuoden jaksolle (2016–2025). Nelivuotisen taloussuunnitelmajakson jälkeisten vuosien (2020–2025) investointiesitysten pohjalta arvioidaan pitkänajan investointitarpeita ja määritellään vuosittaisen investointikehityksen suuruus.

Toimialojen tulee investointiesityksissään huomioida 2012 laaditun Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman (TVO) mukaiset investointikehykset sekä valtuuston vuosille 2015–2024 hyväksymä investointiohjelma. Investointiohjelmasta poikkeavat esitykset tulee perustella palvelutarpeiden tai -linjausten muutoksilla.

Tilakeskus kokoaa toimialojen päivitysten ja esitysten perusteella toimitilainvestointisuunnitelman, joka jakautuu kolmeen investointihankeryhmään:

- uudisrakennusinvestoinnit tai vastaavien uusien vuokratila- /osaketilojen hankinta
- muutostyö- ja korjausinvestoinnit kaupungin kokonaan omistamissa toimitilarakennuksissa tai niiden piha-alueilla sekä
- muutostyö- ja korjausinvestoinnit kaupungin hallinnoimissa vuokra- ja osaketiloissa tai niihin liittyvillä piha-alueilla.

Mikäli taloussuunnitelmaan esitettyjä toimitilainvestointihankkeita joudutaan priorisoimaan sovitettaessa niitä TVO:n asettamiin investointikehyksiin, niin priorisointitarkastelu tehdään kaupunkitasoiset yhteiset hyödyt huomioiden esim. suosimalla investointeja toimialojen yhteis-käyttötiloihin. Ohje 2/5 23.1.2015

9.3.2 Lähtökohdat ja tavoitteet

Lähtökohtina valmistelulle ovat kaupunginvaltuuston 17.11.2014 hyväksymä taloussuunnitelma 2015–2018 liitteineen sekä Vantaan kaupungin valtuustokauden 2013–2016 strategiset päämäärät:

- Investointiohjelman toteutuminen TVO:n tasolla.
- Kaupungin toimitilamäärän kasvu enintään 0,5 %:lla vuodessa.

Toimitilainvestointeja koskevat sitovat tavoitteet 2015 ovat seuraavat:

- Investointikatto on 100 milj. euroa ilman kehärataa ja kehä III:a.

Erityisesti tilakeskusta koskevat strategisista päämääristä johdetut tavoitteet:

- Investointiohjelmaa toteutetaan kustannustehokkaasti
- Rakennetun omaisuuden hallinnalla turvataan toimiva, terveellinen ja turvallinen rakennettu ympäristö.
- Asiakkaiden toimitilatarpeet ratkaistaan ja hankkeet toteutetaan asiakaslähtöisesti kaupungin valtuuston hyväksymään palveluverkkosuunnitelmaan perustuen.
- Investointiohjelma laaditaan palveluverkkosuunnitelmia täydentäviä esiselvityksiä hyödyntäen ja ohjelmaa toteutetaan kustannustehokkaasti TVO-ohjelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti.
- Osallistumalla aktiivisesti arkkitehtuuristrategian toteuttamiseen, tuetaan rakennetun ympäristön säilymistä ja kehittämistä.
- Kestävän kehityksen periaatteita noudattaen olemassa oleva kiinteistökanta hyödynnetään ja kaikessa uudisrakentamisessa tähdätään lähes nollaenergiatasoon.
- Tilakeskus tulee keskittymään kiinteistöjen energiatehokkuuden parantamiseen ja kiinteistöomaisuuden arvon säilyttämiseen järjestelmällisen seurannan ja suunnitelmallisen kunnossapidon avulla.
- Kiinteistöjen todellisia energiansäästöjä haetaan jatkamalla käynnistettyjä energian-säästöhankkeita ja osallistumalla aktiivisesti alan kehityshankkeisiin.

9.3.3 Menettelytavat

Taloussuunnitelman ja erityisesti toimitilainvestointiosan valmistelussa noudatetaan kaupunginhallituksen kesäkuussa 2014 hyväksymää Menettelytapaohjetta uusia toimitiloja hankittaessa. Ohjeessa on kuvattu Vantaan kaupunkikonsernin toimitilahankeprosessi ja toimitilainvestointien hankeprosessi pääpiirteissään. Tämä ohje on tarkoitettu käytettäväksi kaikissa toimitilainvestointihankkeissa ja merkittävimmissä vuokra- ja osaketiloina toteutettavissa hankkeissa. Ohjetta sovelletaan myös esim. seudullisissa yhteistyöhankkeissa.

Vähäinen tilantarve, joka voidaan täyttää olemassa olevaa tilakantaa hyödyntäen tai uutta tilaa vuokraamalla ilman merkittäviä korjaus- ja muutostöitä, hoidetaan toimialan ja tilakeskuksen alueisännöitsijöiden tai toimitilapäällikön välisenä yhteistyönä.

9.3.4 Esitysten valmistelu

Toimitilaesitysten tulee perustua valtuuston 16.6.2014 hyväksymään Vantaan kaupunkitasoiseen palveluverkkosuunnitelmaan 2014–2023 sekä taloussuunnitelmaesitysten laadinnan yhteydessä tarkistettuihin toimialakohtaisiin palvelutarpeisiin. Tilakeskus kokoaa toimialojen päivittämät investointiesitykset vuosille 2016–2025 tämän ohjeen ja Menettelytapaohjeen uusia toimitiloja hankittaessa mukaisesti.

Taloussuunnittelu kutsuu toimialat palveluverkkoihin liittyviin workshop-tilaisuuksiin, maaliskuu-, huhti- ja joulukuussa. Niiden yhteydessä käydään keskustelua tulevien vuosien investointien tasosta sekä hankkeiden priorisoinnin tärkeydestä osana Vantaan kaupungin talouden tasapainottamista. Taloussuunnittelu ohjeistaa ja aikatauluttaa Workshop-tilaisuudet.

Hankejoto (kaupunkitasoinen investointiryhmä) vertailee tehtyä investointiesitystä sovittuun investointikehykseen, priorisoi hankkeita sekä valmistelee investointien osalta syksyllä kaupunginjohtajan talousarvio-/ taloussuunnitelmaesitystä kaupunginhallitukselle.

Toimialojen tilayhdyshenkilöille joulukuussa 2014 jaetut tilakeskuksen sisäisten ohjelmointiryhmien työohjelmat pohjautuvat teknisen lautakunnan 9.12.2014 hyväksymiin vuotta 2015 koskeviin investointien suunnittelu- ja toteutustyöohjelmiin. Kaikki ohjelmat on laadittu kaupunginvaltuuston hyväksymää taloussuunnitelmaa noudattaen ja kustannuksiltaan merkittävimmät kohteet löytyvät myös Taloussuunnitelma 2015–2018 -kirjan sivuilta 226-235. Lisäksi vuoden 2014 vuosikorjausohjelmat on jaettu toimialoille tammikuussa 2015. Näitä aineistoja voi hyödyntää investointiesityksiä laadittaessa.

Toimialat merkitsevät liitteenä oleviin valtuuston 2014 hyväksymien investointiohjelmataulukoiden sarakkeeseen "toimialan esitys" esityksensä hankkeittain: ennallaan, muuttunut, poistunut.

Uudet hankkeet ja kaikki hankkeet joihin esitetään ajallisia, laadullisia tai laajuuteen liittyviä muutoksia valtuuston hyväksymiin hankeryhmäkohtaisiin investointiohjelma-tilaukkoihin verrattuna esitetään **hankekohtaisilla hankekorteilla** (Liite 11 Hankekortti toimitilainvestointi esityksiin 2016–2025).

HUOM! Hankekortti laaditaan kaikista niistä (myös valtuuston jo hyväksymistä) hankkeista, joista ei vielä ole laadittu tai tekeillä tarveselvitystä. Investointiohjelmassa ennestään olevista pienistä muutos- ja korjaustöistä sekä pihakorjaustöistä ei hankekorttia tarvitse laatia.

Laadintakaudella käyttöönotettavien uusien tilojen vaikutus nykyisiin tiloihin ja niissä mahdollisesti tarvittaviin muutostöihin on ennakoitava mahdollisimman pitkälle ajanjaksolle (hankekortilla investointitarpeiden perusteluissa: selvitys vapautuvien tilojen jatkokäytöstä)

Hankekortille tulee merkitä tieto siitä, että toimiala on jo hakenut tai harkitsee hakevansa valtionosuutta. Investointiohjelman valmistelun yhteydessä tehdään myös investointien käyttötalousvaikutusten arviointi. Arviointi tehdään ensivaiheessa hankekorteille sekä myöhemmin myös koontina Risto Adlerin 30.5.2015 mennessä toimittamaan Excel tiedostoon. Tiedostoon kootaan palveluverkkosuunnitteluprosessissa toukokuun loppuun mennessä priorisoidut toimitilahankkeet. Arviot investointien käyttötalousvaikutuksista liitetään myös lautakuntien talousarvioesityksiin.

9.4 Investointiesitysten valmisteluaikataulu

Talousarvio 2016 ja taloussuunnitelma 2016–2019 laaditaan taloussuunnitteluyksikön antaman aikataulu ohjeistuksen mukaisesti.

Palautusaikataulu

Toimialat toimittavat kaikki toimialan johdon hyväksymät toimitiloihin liittyvät esitykset kootusti tilakeskukseen **28.2.2015 mennessä**:

- **tarkistettu investointiohjelma sekä hanke-esitykset hankekortteineen** hankeohjelmoija Risto Adlerille
- **pihojen korjauksia** koskevat esitykset pihavastaava Ulla Puranen-Mashallalle
- **keittiölaitteiden korjausesitykset** keittiöasiantuntija Tarja Aaltolalle

Vuosikorjaustyöesitykset vuodelle 2016 toimitetaan Pauli Pesosen 22.1.2015 sähköpostin ohjeiden mukaisesti 31.3.2015 mennessä palveluvastaava Pauli Pesoselle:

- vuosikorjaustyöesitykset koskevat alle 10 te korjaustöitä

Käyttötalousvaikutusten arviointimateriaali palautetaan Risto Adlerille 15.8.2015 mennessä. Arviot liitetään myös lautakuntien talousarvioesityksiin.

Lisätietoja toimitilaesityksistä tilakeskuksessa antaa hankeohjelmoija Risto Adler p. 09-8392 9170.

9.5 Tietojärjestelmäinvestointien sekä tietohallinnon palvelukeskuksen käyttötalouden talousarvioesityksen valmistelu

Tietohallinto esittää keskitetysti määrärahat palvelutoiminnan kehittämiseen liittyvien suunnitelmiensa sekä toimialojen toimittamien esitysten perusteella.

Jotta tietohallinto voi tehdä talousarvioesityksen tarvittavista määrärahoista, toimialojen on toimitettava tietohallinnon ICT-palvelukoordinaattoreille 17.4.2015 mennessä sähköistettävien palveluiden työnkuvaukset, uusimmat tuottavuusideat hankekorteilla ja käyttötalousarviot uusista toimipisteistä ja laitteista. Tätä ennen esitykset tulee käsitellä yhdessä ICT-palvelukoordinaattoreiden kanssa.

9.5.1 Työnkuvaukset sähköisten palveluiden kehittämiskohteista

Sähköisten asiointipalveluiden kehittäminen -hanke on käynnissä ja kestää v. 2015–2017. Kehitys jatkuu hankkeen jälkeenkin. Sähköistettävät palvelut kootaan hankkeen priorisoituun työjonoon.

Toimialan tulee valita sähköistettävien palveluiden ideoistaan parhaat kehittämiskohteet sekä pakolliset lakisääteiset kehittämiskohteet (Liite 12 TA2016 työpaja, Sähköiset asiointipalvelut). Prioriteetti 1 tarkoittaa pakollisia lakisääteisiä palveluita, ja prioriteetti 2 tarkoittaa toimialan kannalta erittäin merkittävää, välitöntä kehittämistä vaativaa sähköisen palvelun kehittämistä (max 5 kpl).

Toimialan valitsemista kehittämiskohteista tulee täyttää työnkuvaus, johon on laskettu arviointipisteet käyttäen sähköisten palveluiden arviointikriteeristöä. Työnkuvausten perusteella sähköisten asiointipalveluiden työryhmä valmistelee vuoden 2016 kehittämisen painopistealueet hankkeen ohjausryhmälle.

Hankkeen työryhmä on kiinnostunut myös toimialan prioriteetti 3 -tason kehittämiskohteista lyhyenä kuvauksena työjonoon vietäväksi.

9.5.2 Hankekortit hanke-ehdotuksista

Lähtökohtana uudelle hankkeelle on olemassa olevan projektin korvaaminen tai keskeyttäminen (Liite 13: Tietojärjestelmien Investointiohjelma 2015–2018). Toimialan tulee valita hanke-ehdotuksistaan parhaat tuottavuusideat ja pakolliset lakisääteiset muutokset. Myös lakisääteisistä muutoksista tulee täyttää hankekortit. Nykyinen investointiohjelma on sitoumuksiltaan merkittävä, tästä johtuen toimialan halutaan täyttävän enintään 1-3 hankekorttia. (Liite 14 Tietohallinto hankekortti TA 2016). Hankekorttiin tulee liittää esitys siitä, mikä toimialan nykyisistä projekteista tai keskitetyistä projekteista korvataan ehdotetulla hankkeella.

Toimialan valitsemista hanke-ehdotuksista tulee täyttää hankekortti ja hyöty-kustannuslaskelma (Liite 15 Hyötyjen arviointi ja hyöty-kustannuslaskelmapohja), jotka toimialan talous- ja hallintojohtaja on hyväksynyt. Yli 1 miljoonan € hankkeista (investointi + 4 vuoden käyttökulut) tulee täyttää myös erillinen arviointikehikko (Liite 16 Arviointikehikko tietojärjestelmähankeille ja projekteille Vantaa 1.0). Muiden kuin lakiin perustuvien uusien hankkeiden tulee täyttää kaupungin säästöperusteet eli hankkeen on maksettava itsensä takaisin viidessä vuodessa.

Hankkeet tulee olla käsitelty toimialan omassa ohjaus-/johtoryhmässä (tarkemmat ohjeet ovat hankekortin ja hyöty-kustannuslaskelman liitteinä). Toimialan tulee esittää myös toimialan hankkeiden keskinäinen priorisointi sekä miten hankkeet vastaavat kaupungin/toimialan sitoviin tavoitteisiin / strategiaan / velkaohjelmaan.

Hanke-esityksiin liittyvät hankkeen aikaiset koulutustarpeet on esitettävä hankekortilla. Hankkeen aikaiset pääkäyttäjäkoulutukset kuuluvat yleensä hankkeen kustannuksiin. Loppukäyttäjäkoulutuksesta kuluineen vastaa toimiala.

Tietohallinto luo toimialojen esityksistä tuottavuuspriorisointiin pohjautuvan esityksen uudeksi investointiohjelmaksi Tietohallinnon ohjausryhmään.

9.5.3 Käyttötalousarvio

Käyttötalouteen liittyviä kustannuksia ovat mm. tietojärjestelmien hankintaan liittyvät ylläpito- ja käyttömenot, käyttöoikeusmaksut, työasemahankinnat sekä mahdolliset tietoliikennekuluihin vaikuttavat seikat (esim. uudet toimipisteet). Hankkeisiin liittyvät käyttötalousarviot tulee toimittaa hanke-esitysten mukana tietohallintoon ICT-palvelukoordinaattorille.

Käyttötalouteen liittyen toimialan on ilmoitettava liitteenä olevilla pohjilla uusista kohteista/laitteista seuraavat tiedot (Liite 17: Tietoliikennemuutokset ja Liite 18: Muutokset toimipisteissä ja työasemissa):

- Täysin uusi toimipiste, johon tarvitaan uudet laitteet
- Henkilöstömäärän lisäykset
- Erityistarpeet, jotka vaikuttavat olemassa oleviin leasinglaitteisiin (esim. toimintatavan muutos, leasingajan keskeytys ja toimialan itsensä kustantamien laitteiden kuten tablettien ottaminen tilalle)

Huom! Tietohallinto sitoutuu ajoissa ilmoitettuihin ja sovittuihin muutoksiin. Muussa tapauksessa palvelutasoa ja rahoitusta ei voida luvata.

Toimialojen tulee itse varautua omassa talousarviossaan seuraaviin käyttötalouskuluihin:

- Mobiili- ja tablettipäätelaitteista aiheutuvat hankinta- ja käyttökulut
- Puhelinliikenteestä aiheutuvat kulut
- 3G (4G)-yhteyksien käytöstä ja vuokrista aiheutuvat kulut
- Vakioimattomat, yksittäisissä työasemissa tai vain joissakin yksiköissä käytössä olevat ohjelmat (esim. Adobe-julkaisutuotanto- ja kuvankäsittelyohjelmat, koulujen opetusohjelmat)
- Oheislaitteet (esim. oheistulostimet)
- Leasingtyöasemien osalta laitteilla on vuokra-ajan kattava laajennettu takuu. Takuun jälkeisistä työasemien tarvikkeisiin tai huoltokuluihin kuluista menoista vastaa käyttäjäyksikkö
- Palauttamatta jääneet tai kadonneet leasinglaitteet
- Tulostimien sekä muiden oheislaitteiden osalta takuun jälkeiset tarvikkeisiin tai huoltokuluihin kuluvat menot
- Mahdolliset työasematoimitukseen liittyvien lisätöiden, -asennuksien, -ohjelmien tai -palveluiden kustannukset (esim. koulu- ja päiväkotikohtaiset opetusohjelmat)
- Ulkopuolisten hallinnoimien tietojärjestelmien ylläpito-, käyttö- tai tukikulut (esim. Trafín ajoneuvorekisteri, ulkoisten tiedonhakupalveluiden käyttö)
- Toimialojen varaamien domain-nimien vuokrat ja niihin liittyvät www-palvelu- yms. kustannukset
- Tietotekniikan käyttöön liittyvät koulutuskulut ja ohjelmien koulutuskulut
- Hankkeiden loppukäyttäjäkoulutuksien kulut

Tietohallinto tulee 2016 aikana siirtymään joustavaan työasemien hankintaan, jossa toimialoilla on mahdollisuus kustannuksiin osallistuen tilata katalogityyppisesti standardilaitteista poikkeavia ratkaisuja. Ohjeistus ja toimintamalli valmistuvat syksyn 2015 aikana.

9.5.4 Talousarvioesityksen valmistelun aikataulu

1. Tietohallinnon TA2016-valmisteluohjeistus annetaan toimialoille helmikuussa 2015
2. Työpajat toimialojen edustajien ja ICT-palvelukoordinaattoreiden kanssa maaliskuussa:
 - Työnkuvaukset sähköisten palveluiden kehittämiskohteista
 - Hanke-ehdotusten käsittely
3. Toimitettava ICT-palvelukoordinaattoreille 17.4.2015 mennessä:
 - Toimialan sähköistettävien palveluiden työnkuvaukset
 - Uudet tuottavuusideat hankekorteilla
 - o sisältäen esityksen korvattavista projekteista
 - o liitteenä hyöty-kustannuslaskelma
 - o liitteenä arviointikehikko yli 1 miljoonan (sis. investointi ja 4 vuoden käyttötalouskulut) euron hankkeista

- Käyttötalousarviot uusista toimipisteistä ja laitteista
4. Käsittelyaikataulu:
- Tietohallinnon ensimmäinen sisäinen käsittely 4.5.2015
 - Tietohallinnon toinen käsittely 11.5.2015, tarvittaessa
 - Tietohallinnon ohjausryhmä 20.5.2015, ehdotus toimialojen kommentoitavaksi
 - Tietohallinnon ohjausryhmä 12.6.2015, lopullinen esitys
 - Tarvittaessa jatkokäsittely syksyn ohjausryhmissä
 - Tietohallinnon ohjausryhmä lokakuu 2015, tarkennukset

10. Budjetointijärjestelmä

10.1 Järjestelmän rakenne

Talousarvio ja -suunnitelma laaditaan SAP-budjetointijärjestelmässä. Budjetointijärjestelmä sisältää henkilöstömenosuunnittelun, muun käyttötalouden suunnittelun, investointisuunnittelun sekä rahoituserien suunnittelun.

Budjettiluvut syötetään toimialojen toimesta sekä talousarviovuodelle 2016 että taloussuunnitelmavuosille 2017 - 2019. Jatkovuosien luvut tulee suunnitella vähintään talousarviokirjan mukaisella tehtäväaluetasolla ja tiliryhmätasolla.

Suunnitteluhierarkia koostuu seuraavista tasoista:

- yritystaso (esim. Vantaan kaupunki, Keski-Uudenmaan pelastuslaitos, Marja-Vantaa rahasto)
- toimialataso (esim. Sosiaali- ja terveystoimi)
- tulosaluetaso (toimialojen määrittelemä)
- tulosityksikköryhmätaso (toimialojen määrittelemä)
- tulosityksikkötaso (toimialojen määrittelemä)

Talousarviokirjaan kootaan Vantaan kaupungin osalta tehtäväaluetasoiset tiedot sekä lisäksi yritystason tiedot liikelaitoksista ja rahastoista. Investoinnit esitetään talousarviokirjassa hankeryhmittäin aiemman käytännön mukaisesti.

Jokaisella toimialalla, liikelaitoksella ja rahastolla tulee olla nimettynä yksi tai useampi SAP -budjetoinnin pääkäyttäjä, jotka vastaavat siitä, että budjetointiprosessi etenee ko. organisaatiossa kaupunkitason valmistelu- aikataulun ja ohjeistusten mukaisesti, ja että budjetointiluvut ovat kokonaisuuden osalta oikein koko suunnittelukaudelle.

Toimialojen SAP-budjetoinnin pääkäyttäjät vastaavat osaltaan siitä, että toimialan budjetoijilla on tarvitsemansa käyttöoikeudet ja riittävä järjestelmän käytön osaaminen budjetointiprosessin käynnistyessä. Taloussuunnittelu järjestää keskitetysti budjetointijärjestelmän koulutuksia toimialojen ilmoittamien tarpeiden mukaisesti.

10.2 Suunnitteluhierarkian ylläpito

Taloussuunnitteluorganisaation tulosityksiköiden lisäykset, muutokset ja kohdennukset haetaan Efecte SSP:n kautta. Vakiohierarkiaan tehtävät muutokset toteutetaan talouspalvelukeskuksessa, ja niiden kohdistusten muutokset suunnitteluhierarkiaan taloussuunnittelussa. Tulosityksiköt kytketään Efectessä ilmoitetun mukaisesti suunnitteluhierarkiaan.

Tulosityksikköhierarkiassa tapahtuneet muutokset kuluvan vuoden osalta suunnitteluvuoteen nähden tulee kohdistaa tulosityksiköittäin suunnitteluvuoden

tulosityksikköryhmään. Taloussuunnittelu päivittää suuret organisaatiomuutokset suunnitteluhierarkiaan yhteistyössä talouspalvelukeskuksen ja toimialan kanssa.

Tavoiterivihierarkian ylläpito

Uusista avattavista tileistä on lähetettävä tieto taloussuunnitteluun ja talouspalvelukeskukseen, jotta ne voidaan päivittää tavoitehierarkiaan.

Kaikista muutoksista organisaatiohierarkiaan tulee ottaa yhteyttä taloussuunnitteluun 31.8.2015 mennessä. SAP-pääkäyttäjät antavat lisäohjeita hierarkiamuutosten huomioinnista käyttösuunnitelmien osalta.

10.3 Talousarvioprosessin päävaiheet taloussuunnittelujärjestelmän näkökulmasta:

- Taloussuunnittelun pääkäyttäjä vaihtaa suunnittelukauden seuraavalle taloussuunnitelmakaudelle
- Taloussuunnittelun pääkäyttäjä lataa henkilöstömenosuunnitteluun maaliskuun palkanmaksun mukaiset budjetoidut toimet
- Taloussuunnittelun pääkäyttäjä muuttaa sivukulut taloussuunnittelun tarkistamien sivukuluprosenttien mukaisesti sekä lisää laskentaa varten mahdollisen palkankorotusprosentin
- Toimialat tarkistavat TS laadintaohjeen sekä muun ohjeistuksen mukaisesti budjetoidut toimet sekä pyytävät tarkistettujen tietojen uudelleen latauksen
- Muut kuin budjetoitujen toimien henkilöstömenot syötetään henkilöstömenosuunnittelun lukittujen tilien lomakkeen kautta.
- Muiden kuin henkilöstömenojen määrärahat voi toimialan pääkäyttäjä kopioida edellisen käyttösuunnitelman mukaisesti. Tällöin menoja voidaan korottaa halutulla prosentilla. Huomioitavaa on, että toimialalla voi olla sellaisille tulosityksiköille käyttösuunnitelma, jolle ei enää seuraavalla kierroksella budjetoida tai suuria summia tileillä, joille ei seuraavalla kierroksella ole tarve budjetoida.
- Sisäiset vuokrat ladataan järjestelmään taloussuunnittelun pääkäyttäjän toimesta tilojen tarkistusprosessin jälkeen. Taloussuunnittelu toimittaa erillisen kirjeen toimialoille prosessista.
- Toimialalla tehdään lautakunta päätös SAP:iin ja tarkistetaan, että se on kaupunginhallituksen päättämän kehyksen mukainen.
- Lautakuntapäätösten jälkeen taloussuunnittelu jatkaa talousarvion valmisteluprosessia. Taloussuunnittelupuoli suljetaan toimialojen käyttäjiltä käyttösuunnitelma vaiheeseen asti.

11. Taloussuunnitelman materiaalit

11.1 Materiaalien toimittaminen

Talousarviotiedot tulee olla kaupunginjohtajan toimialan osalta valmiina SAP-järjestelmässä 18.6.2015 mennessä ja muiden toimialojen osalta 6.9.2015 mennessä

Toimielimen talousarvioesityksen tekstit ja tunnusluvut sekä talousarviokirjan investointiosaan tulevat materiaalit toimitetaan **sähköpostitse taloussuunnitteluun lautakuntakäsittelyn jälkeen viimeistään 18.9.2015 (paivi.kunnas@vantaa.fi)**. Tekstit toimitetaan Word-muodossa, tunnuslukutaulukot ja investointien kohdetaulukot Excel-muodossa.

Tiivis talousarvion käsittelyaikataulu aiheuttaa haasteita keskitetylle valmistelulle sekä talousarvion taitto- ja käännöstyölle. Materiaalit tulee toimittaa täydellisinä annettuihin määräaikoihin mennessä, ja **materiaalien toimittamisen jälkeen niihin**

mahdollisesti tehdyistä muutoksista tulee ilmoittaa aina taloussuunnitteluun Päivi Kunnakselle.

12. Liitteet

Liite 1 Talousarvion 2016–2019 ja sitovien tavoitteiden laadintaprosessin aikataulu (Word)

Liite 2 Vuosikello (Word)

Liite 3 Toimialan ja tulosalueen tuloskorttipohjat (Excel)

Liite 4 Toimiala yhteensä tavoitteet, jotka edistävät kaupungin strategisten päämäärien toteutumista vuonna 2016 (Excel)

Liite 5 Toimialan ja tulosalueen tuloskortin tiivistelmä (PowerPoint)

Liite 6 Taulukko pohja Tehtäväalueen TVO jatkotoimenpiteet (Excel)

Liite 7 Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma 2016-2019 TAULUKKO (Excel)

Liite 8 Mallitekstipohja toimiala ja tehtäväalue yhteensä (Word)

Palvelukartta

Liite 9 Tietokantarakenne 2015 (Word)

Henkilöstömenosuunnittelu

Liite 10 Uudet budjetoidut toimet (Excel)

Toimitilainvestoinnit

Liite 11 Hankekortti toimitilainvestointiesityksiin 2016–2025 (Excel)

Tietohallinnon investoinnit

Liite 12 TA2016 työpaja, Sähköiset asiointipalvelut (PowerPoint)

Liite 13 Tietojärjestelmien investointiohjelma 2015–2018 (Excel)

Liite 14 Tietohallinto hankekortti TA 2016 (Word)

Liite 15 Hyötyjen arviointi ja hyöty-kustannuslaskelmapohja (Excel)

Liite 16 Arviointikehikko tietojärjestelmähankkeille ja projekteille Vantaa 1.0 (Word)

Liite 17 Tietoliikennemuutokset (Excel)

Liite 18 Muutokset toimipisteissä ja työasemissa (tietojärjestelmät) (Excel)

Liite 19 VOK-budjettiohje

Liite 1. Talousarvion 2016–2019 laadintaprosessin ja raportoinnin 2015 aikataulu

Huom! kaupunginjohtajan toimialatapaamiset saattavat muuttua, muutetut ajat kalentereissa

	Pvm
Tilakeskus toimittaa ohjekirjeen toimitilainvestointiohjelman tarkistamisesta	
26.1.2015	
Hankejohtoryhmä I	29.1.2015
Talous- ja strategiafoorumi 1	
30.1.2015	
Toimialat lähettävät toimitiloihin liittyvät esitykset tilakeskukseen viimeistään	
28.2.2015	
Tarkistettu investointiohjelma ja hanke-esitykset hankekortteineen Risto Adlerille	
28.2.2015	
Pihojen korjauksia koskevat esitykset Ulla Puranen-Mashalalle	
28.2.2015	
Keittiölaitteiden korjausesitykset Tarja Aaltolalle	28.2.2015
Talous- ja strategiafoorumi 2	
4.3.2015	
Kaupunginvaltuuston iltakoulu; toimintaympäristöanalyysit	23.3.2015
Ohjeet toimialan ja tulosalueen henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelman sekä koulutussuunnitelman laatimiseksi löytyvät Avaimesta	
27.3.2015	
Vuosikorjaustyöesitykset vuodelle 2016 toimitetaan Pauli Pesoselle viimeistään	
31.3.2015	
Toimialojen kehysneuvottelut	
Sivistystoimen kehysneuvottelu	26.3.2015
Konserni- ja asukaspalvelut kehysneuvottelu	27.3.2015
KJ toimialan kehysneuvottelu	30.3.2015
Maankäytön kehysneuvottelu	31.3.2015
Sosiaali- ja terveystoimen kehysneuvottelu	
31.3.2015	
Workshop I	2.4.2015
Talous- ja strategiafoorumi 3	
9.4.2015	
Toimitilojen sisäiset vuokrat tarkistettavissa Fakta järjestelmästä	
16.4.2015	
Toimialojen toimitettava sähköistettävien palveluiden työnkuvaukset, uusimmat tuottavuusideat hankekorteilla ja käyttötalousarviot uusista toimipisteistä ja laitteista ICT-koordinaattoreille viimeistään	17.4.2015
Budjetoitujen toimien tiedot tarkistettavissa viimeistään	
17.4.2015	
Budjetoitavat Varhemaksut lähetetään toimialoille	
20.4.2015	
Kaupunginhallitus; Taloussuunnitelman laadintaohje	
20.4.2015	
Workshop II	23.4.2015
Hankejohtoryhmä II	28.4.2015
Tilaajapalveluille (konserni- ja asukaspalvelut/talous- ja hallintopalvelut) ilmoitettava ateria-, puhtaus-, aula- ja turvapalvelujen volyyminmuutoksista	
30.4.2015	

Toimialat ilmoittavat sisäisten vuokrien tarvittavista korjauksista sähköpostilla tilakeskukseen Ritva Laasoselle	30.4.2015
Talous- ja strategiafoorumi 4	7.5.2015
Toimialojen ilmoittamien tietojen perusteella korjatut versiot sisäisistä vuokrista Fakta-raportointijärjestelmässä	15.5.2015
Tilaajapalvelut ilmoittavat käyttäjäpalveluiden arvioidut hinnanmuutokset	15.5.2015
Riskienhallintasuunnitelma palautetaan Pirjo van Nuesille	16.5.2015
Hankejohtoryhmä III	18.5.2015
Kaupunginvaltuuston seminaari	21.5.2015
Kaupunginvaltuuston lähetekeskustelu	25.5.2015
Investointien käyttötalousvaikutukset pohjatiedosto toimitetaan toimialoille	30.5.2015
Budjetoidut toimet tulee olla tarkistettuna ja korjattuna SAP järjestelmässä	31.5.2015
Kaupunginhallitus; kehys ja sitovat tavoitteet	8.6.2015
Talous- ja strategiafoorumi 5	11.6.2015
Talousarviotiedot SAP:ssa kaupunginjohtajan toimialan osalta viimeistään	18.6.2015
Käyttötalousvaikutusten arviointimateriaali palautetaan Risto Adlerille viimeistään	15.8.2015
Hankejohtoryhmä IV	18.8.2015
Organisaatiota tai hierarkiaa koskevat muutokset tulee ilmoittaa taloussuunnitteluun viimeistään	31.8.2015
Talous- ja strategiafoorumi 6	28.8.2015
Toimialojen budjettineuvottelut	
Maankäytön budjettineuvottelu	26.8.2015
Konserni- ja asukaspalvelujen budjettineuvottelu	28.8.2015
Kj toimialan budjettineuvottelu	31.8.2015
Sivistystoimen budjettineuvottelu	1.9.2015
Sosiaali- ja terveystoimen budjettineuvottelu	2.9.2015
Kaupunginvaltuuston seminaari; käyttötalous	3.9.2015
Talousarviotiedot (paitsi Kajo jo 18.6.) SAP:ssa viimeistään	6.9.2015
Hankejohtoryhmä V	14.9.2015
Lautakuntakäsittelyt alkavat	14.9.2015
Kaupunginvaltuuston iltakoulu; investointisuunnitelma	17.9.2015
Toimielimen talousarvioesityksen tekstit ja tunnusluvut sekä talousarviokirjan investointiosan materiaalit sähköpostitse taloussuunnittelun Päivä Kunnakselle	18.9.2015
Palveluverkkoa koskevat suunnittelutiedot tulee olla tarkastettuna	
MapInfo-tietokannasta	21.9.2015
Hankejohtoryhmä VI	6.10.2015

Talous- ja strategiafoorumi 7
 8.10.2015
 Kaupunginjohtajan esitys TS info I ja II
 19.10.2015
 Valtuustoryhmät palauttavat talousarviota koskevat selvityspyynnöt
 22.10.2015
 Toimialojen vastaukset selvityspyyntöihin julkaistaan Extranetissä
 27.10.2015
 Valtuustoryhmät palauttavat muutosesitykset talousarvioon (korilista)
 29.10.2015
 Kaupunginhallituksen neuvottelu 2.11.2015
 Talous- ja strategiafoorumi 8
 11.11.2015
 Kaupunginvaltuusto; TS 2016-2019 päätös
 16.11.2015
 Käyttösuunnitelmien ltk-esitykset valmiina BI taloussuunnittelujärjestelmässä
 20.11.2015
 SAP versionvaihtojen toteutus joulukuu
 Toimialatapaamiset
 KJ 3. toimialatapaaminen sosiaali- ja terveystoimi
 25.11.2015
 KJ 3. toimialatapaaminen sivistystoimi
 26.11.2015
 KJ 3. toimialatapaaminen maankäyttö
 1.12.2015
 KJ 3. toimialatapaaminen konserni- ja asukaspalvelut
 2.12.2015
 Riskien arviointien täydennys, uudelleen arviointi ja riskienhallintatoimenpiteiden
 vaikuttavuuden arviointi, selonteko ja arvio organisaation sisäisen valvonnan
 järjestelyistä palautetaan Pirjo van Nuesille
 4.12.2015
 Workshop III
 8.12.2015
 Talous- ja strategiafoorumi 9
 17.12.2015
 Käyttösuunnitelmat käsitelty lauta- ja johtokunnissa
 31.12.2015